

คณะจิตวิทยา

การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ
และอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง

นาย เกรียงศักดิ์ ผิวสุข

โครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยา คณะจิตวิทยา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

RELATIONSHIPS BETWEEN THE FIVE-FACTOR MODEL OF PERSONALITY AND SELF-CONCEPT
AMONG MIDDLE ADOLESCENCE

Mr. Kriangsak Phiwsuk

A Project Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Bachelor of Science Program in Psychology

The Faculty of Psychology

Chulalongkorn University

Academic Year 2550

Copyright of Chulalongkorn University

เกรียงศักดิ์ ผิวสุข : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ และอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่น
 ตอนกลาง (RELATIONSHIPS BETWEEN THE FIVE-FACTOR MODEL OF PERSONALITY AND
 SELF-CONCEPT AMONG MIDDLE ADOLESCENCE) อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ จรุงกุล บุรพวงค์,
 59 หน้า.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบและอัตมโนทัศน์ในด้าน
 ต่างๆของวัยรุ่นตอนกลาง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่มาตรวัดบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ และมาตรวัดอัตมโนทัศน์เทเนนสันซี กลุ่ม
 ตัวอย่างจำนวน 200 คนเป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการวิจัยพบว่า

1. วัยรุ่นหญิงมีลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ สูงกว่าวัยรุ่นชาย และวัยรุ่นชายมี อัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย
 สูงกว่าวัยรุ่นหญิง
2. ในวัยรุ่นหญิงมีสหสัมพันธ์ทางลบระหว่างลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ กับอัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย
 มากกว่าวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ มีสหสัมพันธ์ทางลบกับอัตมโนทัศน์โดยรวมและอัตมโนทัศน์ด้านต่างๆ
 ยกเว้นด้านครอบครัว และด้านสังคม และมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง
4. ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์โดยรวมและอัตมโนทัศน์ด้านต่างๆ
5. ลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์โดยรวมและอัตมโนทัศน์ด้านต่างๆ ยกเว้น
 ด้านร่างกาย ด้านสังคม และด้านครอบครัว และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับอัตมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง
6. ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับกับอัตมโนทัศน์โดยรวมและอัตมโนทัศน์ด้านต่างๆ ยกเว้น
 ด้านร่างกาย ด้านสังคม และด้านความพึงพอใจในตน และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับอัตมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์
 ตนเอง
7. ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับกับอัตมโนทัศน์โดยรวมและอัตมโนทัศน์ด้านต่างๆ และมี
 สหสัมพันธ์ทางลบกับอัตมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง
8. ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร
 ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก และบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์รวมกันสามารถอธิบายความแปรปรวนของอัต
 มโนทัศน์ของวัยรุ่นได้ร้อยละ 42 ($p < .001$) โดยลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก และ ลักษณะบุคลิกภาพความมี
 จิตสำนึก มีน้ำหนักในการทำนายอัตมโนทัศน์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($\beta = .366$ และ .346
 ตามลำดับ) ส่วนลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตรมีน้ำหนักในการทำนายอัตมโนทัศน์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
 ระดับ .05 ($\beta = .117$) และลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์มีน้ำหนักทางลบในการทำนายอัตมโนทัศน์ ได้
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($\beta = -.192$)

ภาควิชา..... ลายมือชื่อนิติติ.....

สาขาวิชา จิตวิทยา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา 2550..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญ.....	1
ปัจจัยที่ทำให้บุคลิกภาพแตกต่างกัน.....	1
ความหมายของบุคลิกภาพ.....	2
ทฤษฎีบุคลิกภาพแบบคุณลักษณะ.....	4
การจำแนกประเภทบุคลิกภาพตามคุณลักษณะ.....	6
อัตมโนทัศน์.....	8
ความหมายของอัตมโนทัศน์.....	8
โครงสร้างของอัตมโนทัศน์.....	10
การพัฒนาอัตมโนทัศน์.....	11
การเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ในช่วงวัยรุ่น.....	12
การประเมินอัตมโนทัศน์.....	13
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	19
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	19
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	20
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	20
2. วิธีดำเนินการวิจัย	
กลุ่มตัวอย่าง.....	22
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	22
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	27

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. ผลการวิจัย.....	28
4. อภิปรายผลการวิจัย.....	40
5. สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	47
รายการอ้างอิง.....	51
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก.....	54

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง		
ตารางที่ 1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามแผนการเรียน และเพศ.....	22
ตารางที่ 2	คะแนนต่ำสุดและสูงสุดที่เป็นไปได้ของมาตร คะแนนต่ำสุดและสูงสุด ของกลุ่มตัวอย่าง ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ตัวแปรในการวิจัย.....	30
ตารางที่ 3	ความแตกต่างของมัชฌิมเลขคณิต ของคะแนนบุคลิกภาพในแต่มีติ ระหว่างกลุ่มนักเรียนเพศชายและเพศหญิง.....	31
ตารางที่ 4	ความแตกต่างของมัชฌิมเลขคณิต ของคะแนนอัตมโนทัศน์ในแต่ละด้าน ระหว่างกลุ่มนักเรียนเพศชายและเพศหญิง.....	32
ตารางที่ 5	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) กับอัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย ระหว่างวัยรุ่นชาย และวัยรุ่นหญิง และเปรียบเทียบความแตกต่างด้วย Fisher's Z.....	33
ตารางที่ 6	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคง ทางอารมณ์ (Neuroticism) กับอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ และอัตมโนทัศน์ โดยรวม เมื่อวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด.....	34
ตารางที่ 7	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก แบบเปิดเผย (Extraversion) กับอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ และอัตมโนทัศน์ โดยรวม เมื่อวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด.....	35
ตารางที่ 8	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (Openness) กับอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ และอัตมโนทัศน์โดยรวม เมื่อวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด.....	36
ตารางที่ 9	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness) กับอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ และอัตมโนทัศน์โดยรวม เมื่อวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด.....	37

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
ตารางที่ 10	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) กับอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ และอัตมโนทัศน์โดยรวม เมื่อวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด.....	38
ตารางที่ 11	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรที่ทำนายอัตมโนทัศน์โดยรวมโดยวิธีการนำตัวแปรเป็นเข้าทั้งหมด(Enter Multiple Regression Analysis).....	39

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันการสื่อสารนั้นมีความทั่วถึงอย่างง่ายดาย และสะดวกสบาย กว่าแต่ก่อนมาก มีสื่อต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็น โทรทัศน์ ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต นิตยสาร หรือแม้กระทั่งสิ่งพิมพ์ต่างๆ ฯลฯ ทำให้แนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ทางตะวันตก นั้นเข้ามาอย่างแพร่หลาย จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นไทยนั้นมีพฤติกรรมบางส่วนที่มีปัญหา และแตกต่างจากแต่ก่อน ซึ่งรวมถึงวัยรุ่นในจังหวัดอื่น นอกจากในเขตกรุงเทพมหานครด้วย

ท่าทาง ท่วงทีและการกระทำของบุคคลนั้นเป็นเครื่องสะท้อนถึงบุคลิกภาพของผู้นั้น บุคลิกภาพเป็นผลรวมที่เกิดจากอิทธิพลของพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อมที่เป็นองค์ประกอบทางสังคม และวัฒนธรรม ปัจจัยเหล่านี้ทำให้บุคลิกภาพของแต่ละคนไม่เหมือนกัน หรือเกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลขึ้น ส่งผลให้ พฤติกรรมของแต่ละคนแสดงออกแตกต่างกัน นอกจากนี้ผลจากการศึกษาค้นคว้าในระยะหลังยังเชื่อว่า เรื่องอัตมโนทัศน์ของบุคคล มีความสำคัญทั้งต่อความสำเร็จ ส่วนบุคคลและควมมีประสิทธิผลของกลุ่มทางสังคมควบคู่กันด้วย ดังนั้นการศึกษาด้านพฤติกรรมของบุคคล จึงให้ความสำคัญเรื่อง บุคลิกภาพ และอัตมโนทัศน์ ของตัวบุคคลนั้น

ปัจจัยที่ทำให้บุคลิกภาพแตกต่างกัน (Sources of Personality Differences)

ปัจจัยตัวแปรสำคัญที่มีส่วนในการหล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคล นักจิตวิทยาเชื่อว่ามีได้เกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งแยกเป็นอิสระจากกัน แต่ทุกปัจจัยมีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะตัวปรุงแต่งให้บุคลิกภาพของคนเราแตกต่างกัน ปัจจัยทั้งสี่อาจรวมเป็น 2 ด้านใหญ่ ๆ ได้แก่ ด้านพันธุกรรมกับด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งครอบคลุมอีก 3 ปัจจัยที่เหลือ (Gibson, et al., 1997)

1. ปัจจัยด้านพันธุกรรม (Heredity factors) เป็นลักษณะที่ถ่ายทอดโดยกำเนิดทางสายเลือดจากผู้เป็นบิดามารดา และบรรพบุรุษของบิดามารดามาสู่ลูก ผ่านทางหน่วยพันธุกรรมหรือยีนส์ (Genes) ซึ่งอยู่ในโครโมโซมของมนุษย์ ได้แก่ ลักษณะทางกาย เช่น ความสูง สีผิว รูปร่าง หน้าตา ระดับสติปัญญา ตลอดจนความถนัดบางอย่างที่เกี่ยวกับศิลปะดนตรี เป็นต้น รวมถึงโรคบางชนิด เช่น โรคโลหิตเป็นพิษ เบาหวาน โรคไต เป็นต้น มีความเชื่อว่าพันธุกรรมเป็นตัวกำหนดเพดานสูงสุด (Limit) ที่บุคคลจะสามารถพัฒนาคุณลักษณะบุคลิกภาพของตนได้ถึงขีดระดับนั้น

2. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Cultural factors) ได้แก่เรื่องค่านิยม (Values) ความเชื่อ (Beliefs) และบรรทัดฐาน (Norms) ของสังคม ซึ่งมีอิทธิพลในการพัฒนาบุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคล

3. ปัจจัยด้านสังคม (Social factors) ที่สำคัญได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การนับถือศาสนา การเข้าร่วมกิจกรรมหรือเป็นสมาชิกของชมรม สมาคม หรือกลุ่มต่าง ๆ ทั้งที่เป็นแบบทางการหรือไม่เป็นทางการ เช่น ชมรมสโมสรรเพื่อนันทนาการ กลุ่มเล่นกีฬา กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนมีส่วนหล่อหลอม กล่อมเกลาบุคลิกภาพ

4. ปัจจัยด้านสถานการณ์ (Situational factors) เช่น มีโอกาสได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้น เช่น เป็นหัวหน้าห้อง เป็นตัวแทนแข่งขันทางวิชาการ หรือตำแหน่งอื่นที่มีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้บทบาทที่รับผิดชอบเปลี่ยนไปส่งผลต่อบุคลิกภาพ สิ่งเหล่านี้สามารถมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพได้

บุคลิกภาพ ของแต่ละคนจะเป็นสิ่งประจำตัวของคนคนนั้น ที่ทำให้แตกต่างจาก คนอื่น และมีหลายสิ่งหลายอย่างที่จะประกอบกัน ทำให้คนแต่ละคนมี บุคลิกภาพ เป็นของตัวเอง ซึ่งเป็นผลมาจากการทำงานประสานกันของ สมอง ที่ขึ้นอยู่กับพันธุกรรม และประสบการณ์ ที่ได้รับจาก สิ่งแวดล้อม (Eysenck, 1976)

ความหมายของบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพนั้นมาจากคำว่า Persona ในภาษาละตินซึ่งหมายความว่าหน้ากากตัวละครที่ใช้แสดง ต่อมาได้ขยายความหมายไปยังภาพลักษณ์ของบุคคลที่ใช้แสดงออกสู่สาธารณชน คำว่าบุคลิกภาพ เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลที่บ่งบอกความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่างๆ กันดังต่อไปนี้

Cattell (1950) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า คือสิ่งที่ช่วยในการทำนายว่าบุคคลจะมีพฤติกรรมเช่นไรในสถานการณ์หนึ่งๆที่เกิดขึ้น บุคลิกภาพเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทั้งหมดของบุคคลทั้งที่เป็นพฤติกรรมภายนอก และภายในที่ซ่อนอยู่

Hilgard (1962) ได้ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ เป็นลักษณะส่วนรวมของบุคคล และการแสดงออกของพฤติกรรม ซึ่งชี้ให้เห็นความเป็นปัจเจกบุคคล ในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึง

ลักษณะที่ส่งผลต่อการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ ความรู้สึกนับถือตนเอง ความสามารถ แรงจูงใจ ปฏิกริยาในการเกิดอารมณ์ และลักษณะนิสัยที่สะสมจากประสบการณ์ชีวิต

Zimbardo และ Ruch (1980) ได้ให้ความหมายของ บุคลิกภาพ ว่า เป็นผลรวมของลักษณะเชิงจิตวิทยาของบุคคลแต่ละคน มีผลต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมหลากหลายของบุคคลนั้น ทั้งส่วนที่เป็นลักษณะภายนอก ที่สังเกตได้ง่ายและพฤติกรรมภายในที่สังเกตได้ยาก ลักษณะที่หลากหลายดังกล่าว ส่งผลให้บุคคลแสดงออก ต่างกันใน แต่ละสถานการณ์และช่วงเวลา

Boozin และคณะ (1991) ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ เป็นลักษณะนิสัยและรูปแบบของความคิด ความรู้สึก และการประพฤติปฏิบัติของบุคคลแต่ละคน

Allport (1961) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการที่เป็นพลวัตภายในตัวบุคคล อันประกอบไปด้วยระบบของกายและจิต ซึ่งเป็นตัวกำหนดลักษณะของพฤติกรรม และแนวความคิดของบุคคล

Eysenck (1976) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการจัดการลักษณะที่คงที่ของ ลักษณะ (Characteristic) ความรู้สึก (Temperament) สติปัญญา (Intelligence) และลักษณะทางกายภาพของบุคคล ที่เป็นตัวกำหนดการปรับตัวอย่างมีเอกลักษณ์ของตนเอง สูสิ่งแวดลอม

Mischel (1971) ได้ให้ความหมายว่า รูปแบบของพฤติกรรม แนวความคิด และอารมณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นลักษณะส่วนบุคคลที่จะมีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ไปตลอดชีวิตของบุคคลนั้น

Freud (1927) กล่าวถึงบุคลิกภาพไว้ว่า เป็นการแสดงออกของบุคคลตามแรงขับ (Drive) ภายในตัวบุคคลโดยแรงขับพื้นฐานของมนุษย์มี 2 อย่าง เรียกว่า สัญชาตญาณ (Instinct) ได้แก่ สัญชาตญาณของการมีชีวิต (Life Instinct) เช่น ความหิว ความต้องการทางเพศ สัญชาตญาณของความตาย (Death Instinct) เช่น ความก้าวร้าว การทำลาย

โครงสร้างบุคลิกภาพของ Freud ประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 อย่าง ได้แก่

1. Id หมายถึงลักษณะที่เป็นพื้นฐานดั้งเดิมของมนุษย์ ที่ทำให้มนุษย์ตอบสนองความต้องการตามสัญชาตญาณของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงกฎระเบียบทางสังคมต่างๆ

2. Ego หมายถึง การรับรู้ของบุคคลตามสภาพการเป็นจริง การรู้ตัวเมื่อกระทำพฤติกรรมต่างๆ เป็นสิ่งที่ประสานระหว่าง Id กับ Superego
3. Superego หมายถึงความรู้สึกผิดชอบชั่วดี บาปบุญคุณโทษ และการคำนึงถึงศีลธรรม จริยธรรม

Jung (1966) กล่าวว่า บุคลิกภาพหมายถึง พฤติกรรมทางสังคมของบุคคลที่แสดงออกมา จากระดับการรู้ตัว (Conscious) และจากแนวความคิดนี้ Jung ได้แบ่งประเภทของบุคลิกภาพ ออกเป็น 2 ประเภท เรียกว่าทัศนคติ (Attitude) ได้แก่ลักษณะเปิดเผย (Extravert) และลักษณะปิดตัว (Introvert)

ทฤษฎีบุคลิกภาพ (Theories of Personalities)

ทฤษฎีบุคลิกภาพแบบคุณลักษณะ (Trait Personality Theory)

ทฤษฎีคุณลักษณะ กล่าวว่า บุคลิกภาพเป็นสิ่งที่สามารถทำความเข้าใจ และระบุคุณสมบัติขั้น พื้นฐานที่ทำให้เกิดพฤติกรรมมนุษย์ และนับรวมไปถึงองค์ประกอบของพฤติกรรม ที่แสดงให้เห็นถึงความอดทน พื้นฐานจิตใจ และรวมถึงพฤติกรรมในสภาวะเหตุการณ์ต่างๆ

Allport (1961) อธิบายว่า คุณลักษณะเป็นรากฐานของระบบประสาทของบุคคล เป็น โครงสร้างของระบบจิตประสาท ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมบังคับหรือเป็น แกนนำให้บุคคลแสดงพฤติกรรม ช่วยสร้างความเชื่อมั่น และทำให้บุคคลอื่นเกิดความรู้สึกยินดีและทำให้ครอบครัวอบอุ่น ถ้าบุคคลใดที่ ขาดคุณลักษณะเกี่ยวกับความสามารถในการเข้าสังคมจะมีพฤติกรรมที่ผิดหลัง มีความรู้สึกแตกต่าง กันอย่างมากในสภาวะเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

คุณลักษณะ คือบทบาทที่ชักจูงใจให้เกิดพฤติกรรมโดยตรง มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษจะทำหน้าที่ควบคุมการแสดงพฤติกรรมของบุคคลทุกรูปแบบ

Allport แบ่งคุณลักษณะเฉพาะบุคคลเป็น 3 ส่วน คือ

1. พวกมีลักษณะเด่น พวกนี้มักมีร่างกายสูงใหญ่ หรือหน้าตาดี มีลักษณะเด่นเฉพาะตัว อาจจะเป็นน้ำเสียง การพูด ท่าทาง หรือทำที่ที่ปฏิบัติต่อผู้อื่น

2. พวกมีลักษณะด้อย พวกนี้มักมีรูปร่างเตี้ยหรือตัวเล็ก หน้าตาไม่ดี หรือมีลักษณะบาง ประการที่เป็นปมด้อยของตน

3. พวกที่มีลักษณะกลาง พวกนี้มักมีร่างกายธรรมดาแบบคนทั่วไป ลักษณะเป็นกลาง ๆ ไม่เด่น ไม่ด้อย แต่ก็ไม่มีลักษณะพิเศษที่น่าสนใจ มักผสมผสานกลมกลืนไปกับคนคนส่วนใหญ่

ลักษณะต่าง ๆ ทั้ง 3 ประการมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ผู้บริหาร ถ้ามีลักษณะเด่นจะเป็นตัวส่งเสริมให้งานดีขึ้น แต่ถ้าไม่มีก็ต้องพยายามเพื่อที่จะสร้างความน่าเชื่อถือ ให้เกิดมากขึ้น

Cattell (1957) กล่าวว่า แต่ละบุคคลจะสามารถอธิบายได้ตามคุณลักษณะ ของบุคคลเช่น ความเป็นมิตร ติดต่อสัมพันธ์กัน ชอบเข้าสังคม แจกแจงจากลักษณะนิสัยซ่อนเร้น (Source traits) ซึ่ง พฤติกรรมต้นจะมีอยู่ 16 แบบ และมีลักษณะค่านกันเป็นคู่ เช่น พึ่งตนเองตรงข้ามกับพึ่งพวกพ้อง หรือ ใฝ่สิทธิพลกับคล้อยตาม เรียกลักษณะเหล่านี้ว่า นิสัยทั้ง 16 ของบุคลิกลภาพ

Eysenck (1976) ได้มีการพัฒนาทฤษฎีที่จะอธิบายว่าทำไมแต่ละบุคคลจึงมีความแตกต่างกัน ในทางบุคลิกลภาพและพฤติกรรม คุณลักษณะบุคลิกลภาพที่สำคัญ มี 4 คุณลักษณะ คือ พฤติกรรม ปกปิด(Introversion) พฤติกรรมเปิดเผย(Extraversion) และพฤติกรรมที่มั่นคง(Stability) แนวโน้มโรค ประสาท(Neuroticism) ต่างก็มีจุดเริ่มต้นมาจากทางด้านชีววิทยา ขึ้นอยู่กับจำนวนกิจกรรมในระบบ ประสาทของแต่ละบุคคล กิจกรรมนี้จะจูงใจให้แต่ละบุคคลมีการพัฒนาไปในแนวทางที่แน่นอน ขึ้น สุดท้ายบุคลิกลภาพจะได้มาจากระบบประสาทของแต่ละบุคคลที่ได้รับการถ่ายทอดทางพันธุกรรม และ จากประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับมาแล้ว

บุคลิกลภาพที่มีพฤติกรรมเปิดเผย มีธรรมชาติระบบประสาทที่มีความสงบเยียบ เกิดจาก ธรรมชาติของระบบประสาท ที่ไม่ต้องการแสวงหาสิ่งเพิ่มเติมที่มีความตื่นเต้น จึงมีพฤติกรรมชอบอยู่ ตามลำพัง บุคคลทุกคนจะมีบุคลิกลภาพเป็นแบบพฤติกรรมเปิดเผยหรือพฤติกรรมปกปิดก็ได้ หรือจะมี พฤติกรรมทั้งแบบเปิดเผยและปกปิดก็ได้

การจำแนกประเภทบุคลิกภาพ

ในยุคแรกของการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างของบุคลิกภาพ นักจิตวิทยาได้ให้ความสนใจในการหาคุณลักษณะที่มีความชัดเจนสามารถใช้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลได้ดี คุณลักษณะเหล่านี้ ได้แก่ ความ ขี้อาย (Shy) ความก้าวร้าว/เชิงรุก (Aggressive) ความขี้เกียจ (Lazy) ความทะเยอทะยาน (Ambitious) ความจงรักภักดี (Loyal) และความขลาดกลัว (Timid) เป็นต้น คุณลักษณะดังกล่าวเหล่านี้ที่แสดงออก บ่อย ๆ ในสถานการณ์ต่าง ๆ จึงรวมเรียกว่า คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพและสามารถใช้บ่งบอกถึงความเป็นบุคคลนั้นได้ชัดเจนขึ้น การแบ่งประเภทของบุคลิกภาพโดยใช้เกณฑ์คุณลักษณะมีอยู่หลายวิธีแต่ในที่นี้ ที่จะกล่าวถึงคือบุคลิกภาพแบบห้ามิติ (The "Big Five" dimensions of personality)

จากผลงานวิจัยด้านบุคลิกภาพเชิงลักษณะการจำแนกจำนวนมากสรุปว่า มีคุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพที่สำคัญอยู่ 5 กลุ่มหรือมิติ ซึ่งรู้จักกันในนาม "The Big Five Model" โดยแต่ละกลุ่มหรือมิติ ดังกล่าวจะประกอบด้วยคุณลักษณะย่อย ๆ ทางบุคลิกภาพ ดังนี้ (McCrae & Costa, 1999)

มิติที่ 1 การแสดงออก (Extraversion หรือ Extroversion) เป็นลักษณะที่เด่นชัดในการแสดงออกต่อสังคม และปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก บุคคลประเภท extravert นั้นจะสนุกสนานไปกับการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีชีวิตชีวา และมักจะประสบกับอารมณ์ในทางบวก บุคคลที่มีลักษณะดังนี้เป็นคนที่กระตือรือร้น และเป็นผู้เริ่ม เป็นผู้นำกิจกรรมต่างๆ เวลาอยู่ในกลุ่มจะช่างพูดช่างคุย ยืนหยัดสิทธิของตน (assertive) และเป็นที่ดึงดูดความสนใจจากผู้อื่น

ส่วนบุคคลที่เป็น Introvert จะมีลักษณะตรงกันข้ามกับบุคคลที่เป็น extravert มักเป็นคนที่ลักษณะเก็บตัว เงียบขรึม สุขุม มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมน้อย ขี้อาย บุคคลลักษณะ Introvert นั้นต้องการ การกระตุ้นของสิ่งเร้าน้อยกว่าบุคคลประเภท extravert

มิติที่ 2 ความเป็นมิตร (Agreeableness) เป็นลักษณะบุคคลในเรื่องของความร่วมมือ และความสามัคคีในสังคม บุคคลที่มีลักษณะนี้มักจะโอนอ่อนผ่อนปรนกับผู้อื่น มีความคิดเอาใจใส่ผู้อื่น ความเป็นมิตรใจกว้างขวาง ฟังพาได้ และมีลักษณะประนีประนอม เป็นคนมองในแง่ดีของบุคคล เชื่อว่าคนเรานั้นโดยพื้นฐานเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ ไว้เนื้อเชื่อใจได้

บุคคลที่มีลักษณะ disagreeableness จะยืนหยัดความคิด ความสนใจของตนเองเหนือผู้อื่น โดยทั่วไปจะไม่ค่อยนึกถึงผู้อื่น เป็นเพราะว่าไม่ชอบที่จะขยายความเป็นตัวตนของเขาไปยังผู้อื่น บางครั้งนั้นมีความคิดที่ขัดแย้งกับผู้อื่น จนอาจมองว่าเป็นบุคคลที่ไม่เป็นมิตร ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ

มิติที่ 3 ความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) เป็นลักษณะบุคคลที่มีความรอบคอบ ความถี่ถ้วน ความรับผิดชอบ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีวินัยตนเอง รวมไปถึงการมี แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Need for Achievement) ด้วย

ประโยชน์ของการมี Conscientiousness สูงนั้นเป็นที่แน่ชัดว่าช่วยในการหลีกเลี่ยงกับปัญหา และบรรลุความสำเร็จ บุคคลที่มี conscientiousness สูงมักถูกมองในทางบวกว่ามีความชาญฉลาด เชื่อถือได้ และสามารถมองในด้านลบได้ว่าเป็น คนที่ย้ำทำ เป็นคนที่แสวงหาความสมบูรณ์แบบ และให้ความสำคัญกับงาน มากกว่านั้นคนที่มีความ conscientious มากเกินไป มักถูกมองว่าโอ้อวด

บุคคลที่เป็น unconscientiously นั้นถูกพิจารณาว่าเป็นคนที่เชื่อถือไม่ได้ มีความทะเยอทะยานต่ำ ขาดวินัยตนเอง

มิติที่ 4 ความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism หรือ Emotional Instability) หรือที่รู้จักอีกชื่อตรงกันข้ามที่ว่า Emotional Stability บุคคลประเภทนี้มักมีแนวโน้มที่จะประสบกับ อารมณ์ทางลบ ผู้ที่มีคะแนนสูงในด้านนี้มักายที่จะประสบกับความรู้สึกทางลบ เช่น ความวิตกกังวล ความโกรธ ภาวะซึมเศร้า มักมีการตอบสนองทางอารมณ์สูง และรุนแรงกว่าปกติ อารมณ์ทางลบของบุคคลประเภทนี้มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นบ่อยและนาน อาจกล่าวได้ว่าเป็นคนที่อารมณ์เสียบ่อย ปัญหาในการควบคุมอารมณ์นี้ทำให้ความสามารถในการคิด การตัดสินใจลดลง และยังมีผลกระทบไปยังความเครียด

ผู้ที่มีคะแนนด้าน Neuroticism ต่ำนั้น จะมีความว่าุ่นใจน้อย มีการตอบสนองทางอารมณ์ที่ไม่รุนแรง มีอารมณ์ผ่อนคลาย และมั่นคง ไม่หมกมุ่นกับความรูสึกทางลบ

มิติที่ 5 การเปิดรับประสบการณ์ (Openness to Experience) ได้ถูกอธิบายในมิติของบุคลิกภาพว่า มีความเด่นชัดในด้านจินตนาการ เป็นคนมีความคิดสร้างสรรค์ เปิดรับประสบการณ์ใหม่ๆ ชอบศิลปะวัฒนธรรม ความสวยงาม บุคคลประเภทนี้มีลักษณะ อยากรู้อยากเห็น อ่อนไหวต่อสิ่งสวยงาม เห็นคุณค่าของศิลปะ

บุคคลที่มีคะแนนด้านนี้ต่ำ จะมีลักษณะใจแคบ รับรู้ต่อสิ่งต่างๆช้า ชอบแบบเดิม ๆ ยึดติดกับความสบายที่เคยชิน ตรงไปตรงมา ชอบสิ่งที่ย่ำง่ายมากกว่า สิ่งที่ซับซ้อน คลุมเครือ และเข้าใจยาก คนที่มีลักษณะปิดอาจถูกมองว่าเป็นคนอนุรักษ์นิยม และไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง

บุคลิกภาพ มีความสำคัญต่อชีวิตเราอย่างยิ่ง ทำให้เรารู้สึกถึงความสำคัญของตัวเอง เราจะไม่มีทางรู้ได้เลยว่า ชีวิตของเราจะเป็นอย่างไร ถ้าเราไม่รู้ว่าขณะนี้ตัวเราเป็นคนอย่างไร และเราจะไม่มีทางเข้าใจว่าขณะนี้เราเป็นคนอย่างไร ถ้าไม่รู้ว่าเราควรจะเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้น สิ่งสำคัญที่สุด เราจะต้องค้นพบตัวเอง และเป็นตัวของตัวเอง (สร้อยตระกูล อรรถมานะ, 2541)

ลักษณะทางบุคลิกภาพ จัดเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง หรือ อัตมโนทัศน์ (McCrae & Costa, 1999) โดยมุมมองของทฤษฎี Big Five กล่าวว่าบุคลิกภาพเป็นสิ่งที่มาจากพื้นฐานทางชีววิทยา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด และลักษณะทางบุคลิกภาพนั้นเป็นลักษณะเฉพาะบุคคล และคงทน สิ่งเหล่านี้ได้กลายมาเป็นพื้นฐานของการพัฒนาอัตมโนทัศน์ ของตัวบุคคลนั้นๆ

อัตมโนทัศน์ (Self-concept)

เป็นที่ทราบกันดีว่าในทุกวัฒนธรรมนั้น เมื่อบุคคลเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านบทบาทหน้าที่ และมีการตอบสนองต่อสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น วัยรุ่นจะค่อยๆ มองโลกกว้างขึ้นโดยผ่านกระบวนการคิด และการให้เหตุผลต่อสถานการณ์ บุคคล และความสัมพันธ์ต่างๆ มีการยอมรับในสิ่งใหม่ๆ และทำความเข้าใจกับสิ่งที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งเรื่องสิทธิของตน ความต้องการและความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลทำให้มุมมองของวัยรุ่นมีทั้งทางบวก และทางลบ ส่งผลต่อการพัฒนาเอกลักษณ์ของตนต่อไป (Sprinthall & Collins, 1984 อ้างถึงในจิรนาถ จนาศักดิ์, 2544)

ความหมายของอัตมโนทัศน์

อัตมโนทัศน์เป็นการที่บุคคลรับรู้เกี่ยวกับตน ว่าตนเป็นใครและกำลังทำอะไร เป็นการอธิบายถึงสิ่งที่บุคคลเห็น เมื่อบุคคลมองดูตนเอง เป็นเจตคติที่บุคคลมีต่อตนเองในแง่ของ การรับรู้บุคลิกลักษณะ ทักษะส่วนบุคคล บทบาทและสถานะทางสังคมของตนเอง นั่นคือมีการสรุปโดยรวมเกี่ยวกับตนเอง หรือการนิยามเกี่ยวกับตนเอง (Chassin & Young, 1981)

อัตมโนทัศน์นั้นเป็นกระบวนการรับรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นสิ่งที่คนเราเชื่อเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งเปรียบเสมือนแผนที่ทางเลือกที่ให้บุคคลใช้ค้นหา เพื่อเข้าใจตนเอง ในภาวะที่ต้องเผชิญวิกฤตการณ์ทางเลือก(Raimy, 1948)

อัตมโนทัศน์เป็นการจัดระบบสัญลักษณ์อย่างหนึ่งให้กับตนเอง เพื่อง่ายต่อการรับรู้ และเข้าใจตนเอง และสามารถจัดกระทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเนื่องจากอัตมโนทัศน์เป็นการสรุปหรือเป็นคำอธิบายตัวตนที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น จึงเป็นประโยชน์ในการศึกษาบุคคลเพราะอัตมโนทัศน์แสดงการรับรู้ตนเองเป็นบุคคลที่สำคัญ(Combs, Richard & Richards, 1986)

อัตมโนทัศน์เป็นความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง เนื้อหาของอัตมโนทัศน์เป็นความรู้ในสิ่งที่บุคคลได้กระทำไป หน้าที่ของอัตมโนทัศน์ คือ แนบแนวทางให้กับบุคคลในการตัดสินใจสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคล(Markus & Nurisus, 1984)

อัตมโนทัศน์ ทำให้เราสามารถจัดการกับกลไกที่ซับซ้อน ที่เรานั้นไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง บุคคลสรุปจากประสบการณ์ของตนเองว่า เขาเป็นใคร มีลักษณะอย่างไร รับรู้ตนเองว่าเป็น ชาย หรือหญิง มีความสามารถหรือไม่มีความสามารถ ชอบหรือไม่ชอบ โดยสิ่งเหล่านี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์รอบตัวเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติของบุคคลรอบข้าง ที่มีปฏิสัมพันธ์กับคนผู้นั้นการรับรู้ถูกรวบรวมเข้ามาเป็นอัตมโนทัศน์ในที่สุด(Sullivan, 1947)

การรับรู้ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของบุคคลในด้านที่บุคคลคิดว่าสำคัญที่สุดต่อตัวเขา ย่อมมีผลต่อการรับรู้ตนเองโดยรวมของเขา ตัวอย่างเช่น บุคคลประสบความสำเร็จในการเรียนบ่อยครั้ง น่าจะมีผลบวกต่อการประเมินความสามารถในด้านอื่นๆไปด้วย และในทางกลับกันถ้าบุคคลให้คุณค่าในการเรียนสูง แต่ประสบความล้มเหลวซ้ำแล้วซ้ำอีกในเรื่องการเรียน จะทำให้การนับถือตนเองในเรื่องอื่นๆที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนต่ำลงด้วย (Purkey, 1970)

Erickson (1963) กล่าวว่าในช่วงวัยรุ่นนี้เป็นช่วงที่มีการพัฒนาอัตมโนทัศน์เพื่อการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และเพื่อการแสดงออกซึ่งบทบาทของตนเองในสังคม

Sprinthall & Collins (1984) กล่าวว่าอัตมโนทัศน์นั้นมีการพัฒนามาตั้งแต่แรกเกิด โดยในวัยเด็กนั้นอัตมโนทัศน์นั้น จะเป็นไปในลักษณะที่ง่าย มีความเป็นรูปธรรม เช่นลักษณะร่างกาย การเป็นเจ้าของของสิ่งต่างๆ จวบจนกระทั่งเมื่อถึงระยะวัยรุ่นสามารถคิดได้อย่างซับซ้อน มีความคิดที่เป็นนามธรรมมากขึ้น ซึ่งกระบวนการคิดที่พัฒนานี้ สามารถทำให้วัยรุ่นนั้น คิดเกี่ยวกับตนเองได้ซับซ้อนขึ้น มีการรับรู้ทั้งเชิงรูปธรรม และนามธรรม ซึ่งความคิดนี้จะส่งผลต่อพฤติกรรมติดตัวบุคคลนั้นต่อไป ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า อัตมโนทัศน์ นั้นเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม เพราะบุคคลจะแสดงพฤติกรรม ความเชื่อ

ความรู้สึกที่มีต่อตนเอง ซึ่งบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวก มักประเมินตนเองในทางบวก มองเห็นคุณค่าในตนเอง นับถือตนเอง ยอมรับและเชื่อมั่น ในความสามารถของตนเอง การแสดงพฤติกรรมก็จะเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม และสังคมยอมรับ ส่วนผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองในทางลบ มักจะประเมินตนเองในทางลบ ไม่ยอมรับตนเอง มองตนเองไม่มีความสามารถ สิ่งเหล่านี้มักเป็นสิ่งที่นำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และเป็นปัญหา (พรพรรณณี เจนจิต, 2533 อ้างถึงใน จิรนาถ จนาศักดิ์, 2544)

โครงสร้างของอัตมโนทัศน์

ตามแนวคิดของ Fitts (1971) ได้แบ่งโครงสร้างของอัตมโนทัศน์นี้โดยใช้เกณฑ์ 2 ประการคือการพิจารณาโดยใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ (Internal Frame of Reference) และการพิจารณาโดยใช้ผู้อื่นเป็นเกณฑ์ (External Frame of Reference) ดังนี้

1. การพิจารณาโดยใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ (Internal Frame of Reference) แบ่งเป็น
 - 1.1 อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ (Identity) เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นอย่างไร (What am I)
 - 1.2 อัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตนเอง (Self-Satisfaction) เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคล เกี่ยวกับความพึงพอใจในตนเอง เป็นการพิจารณาเพื่อตอบคำถามที่ว่า “ฉันรู้สึกเกี่ยวกับตนเองอย่างไร” (How I feel about my self)
 - 1.3 อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม (Behavior) เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติของตนเองในเรื่องต่างๆ เป็นการพิจารณาเพื่อตอบคำถามว่า “ฉันประพฤติหรือกระทำอย่างไร” (What I do or the way I act)
2. การพิจารณาโดยใช้ผู้อื่นเป็นเกณฑ์ (External Frame of Reference)
 - 2.1 อัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย (Physical Self) เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเกี่ยวกับการรับรู้ว่าคุณค่าคนอื่นนั้นมีความคิดเกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะร่างกาย สุขภาพ ความสามารถ และทักษะของตนอย่างไร
 - 2.2 อัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา (Moral Ethical Self) เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเกี่ยวกับ การประเมินตนเองในด้านศีลธรรมจรรยา โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ อัตมโนทัศน์นี้ได้รับอิทธิพลจากค่านิยม วัฒนธรรม ตลอดจนศาสนาที่ตนนับถือ

- 2.3 อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นส่วนตัว (Personal Self) เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเกี่ยวกับคุณค่าในตนเอง ความคาดหวังของอุดมคติต่างๆ การประเมินบุคลิกภาพ และความรู้สึกมั่นใจในตนเอง
- 2.4 อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว (Family Self) เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเกี่ยวกับคุณค่าและความพึงพอใจในฐานะที่ตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว สัมพันธภาพภายในครอบครัว เป็นการรับรู้ที่ตนเองใกล้ชิด หรือห่างเหินจากครอบครัว
- 2.5 อัตมโนทัศน์ด้านสังคม (Social Self) เป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในการสร้างสัมพันธภาพ รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

การพัฒนาอัตมโนทัศน์

ความคิดเกี่ยวกับตนเองมีความแปรผันจากคลุ้มเครือ จนถึงกระจ่างชัด ในตลอดชีวิตของ คนเรานั้น จะค่อยๆ ค้นพบว่าเขาเป็นใคร เป็นคนลักษณะอย่างไร ดังนั้นในขณะที่โตๆ ก็ตาม คนเรานั้นจะมีความคิดที่ชัดเจนที่สุด ไปจนถึงคลุ้มเครือที่สุด ที่ไม่สามารถแสดงออกมาได้ เช่นกรณีที่ยัยรุ่นมีความสงสัยในตัวเขาเอง แต่เขาจะค่อยๆ เห็นภาพลักษณ์ เห็นตนเองชัดเจน และเขาจะมีความมั่นใจมากขึ้น เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้แล้ว คนเรานั้นยังรับรู้อีกว่าตัวเขาเองนั้นแตกต่างจากคนอื่น โดยอัตมโนทัศน์นั้น เป็นคุณลักษณะที่บุคคลคิดว่าเป็นตัวเขา ในทุกเวลาและทุกสถานการณ์

ในช่วงต้นของชีวิตนั้น ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเด็กมากที่สุด ถ้าพ่อแม่เลี้ยงดูเด็กด้วยความรัก ความเอาใจใส่ ทะนุถนอม คอยตอบสนองเมื่อเด็กต้องการ เด็กจะรับรู้ที่ตนเองนั้นเป็นที่รักที่ต้องการของพ่อแม่ ตนเองมีคุณค่า และในทางตรงกันข้ามนั้นถ้าพ่อแม่เลี้ยงดูด้วยการไม่ใส่ใจตอบสนองเด็ก เลี้ยงดูด้วยการทำโทษ เลี้ยงดูด้วยความลำเอียงมีอคติต่างๆ สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กเกิดความคิดที่ไม่ดีเกี่ยวกับตนเอง เด็กบางคนเข้ารับการศึกษาที่โรงเรียนด้วยความคิดที่ว่า เขาไม่มีความสามารถทำอะไรได้ด้วยตนเอง ซึ่งในขณะที่บางคนนั้นคิดว่าตนเองเก่ง ทำอะไรได้ดีและถูกต้อง เด็กพวกนี้จึงตั้งใจเรียนและประสบความสำเร็จในการเรียน นอกจากนี้แล้วภาพลักษณ์ของพ่อแม่ยังมีบทบาทต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเด็ก กล่าวคือพ่อแม่ที่มีภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเองดี จะรักและยอมรับบุตรของตน มีความเคารพในการตัดสินใจ และอนุญาตให้บุตรนั้นแสดงความเป็นตัวตนได้อย่างอิสระ และใช้การเสริมแรงในการเลี้ยงดูมากกว่าการลงโทษ ส่งผลให้พัฒนาการด้านอัตมโนทัศน์ของเด็กนั้นไปในทางที่ดีมากขึ้น

เมื่อเด็กโตขึ้นสังคม และสิ่งแวดล้อมต่างรอบตัวเขา เช่น ครู เพื่อน หรือบุคคลอื่นที่มีอิทธิพลต่อเขา ในด้านการสร้างความคิดเกี่ยวกับตน และด้วยเหตุนี้เมื่อมีปัจจัยสิ่งแวดล้อมมาส่งเสริม นอกเหนือจากปัจจัยทางพันธุกรรมแล้ว ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตน จึงสามารถเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น หรือว่าด้อยลงได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่บุคคลนั้นต้องเผชิญในสังคม นอกจากนี้แล้ว ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบิดา มารดา พี่ น้อง ครู เพื่อน และบุคคลอื่น รวมถึงอิทธิพลของสังคม เช่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สภาพภาพทางสังคม รวมถึงสื่อต่างๆ ที่มีบทบาทในชีวิตประจำวัน ล้วนมีอิทธิพลต่ออัตมโนทัศน์เป็นอย่างมาก

การเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ในช่วงวัยรุ่น

ในช่วงวัยรุ่นอัตมโนทัศน์ของบุคคลจะเริ่มเปลี่ยนไป โดยแต่ละคนจะมีความคิดที่แตกต่างกัน ตามวุฒิภาวะและประสบการณ์ วัยรุ่นมีความสามารถในการคิดเกี่ยวกับมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมมากกว่าเด็ก ความก้าวหน้าทางสติปัญญานี้ทำให้วัยรุ่นแต่ละคนมีบุคลิกภาพของตนเองแตกต่างกันออกไปซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กแล้ว เด็กมีแนวโน้มในการอธิบายตนเองไปในลักษณะง่าย เป็นลักษณะที่มองเห็นภายนอก มักเป็นลักษณะที่คิดเข้าข้างตนเอง แต่ในวัยรุ่นมีพัฒนาการความคิดเป็นนามธรรมมากขึ้น และมองตนเองในทางจิตใจ มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และบริบทโดยโครงสร้างของอัตมโนทัศน์ในวัยรุ่นนั้นสามารถแยกแยะและจัดระบบได้ดีกว่า (Livestey & Bromley, 1973; Montemayor & Eisen, 1977 cited in Steinberg, 1996)

ตามทฤษฎีของ Hurlock (1978) ได้แบ่งอัตมโนทัศน์เป็น 2 ชนิด คืออัตมโนทัศน์ที่เป็นจริง และอัตมโนทัศน์ตามที่อยากจะเป็นซึ่งอัตมโนทัศน์แต่ละชนิดจะมี 2 ด้านได้แก่

1. ด้านร่างกาย เป็นความนึกคิดเกี่ยวกับรูปร่าง หน้าตา ท่าทาง เพศ ความสำคัญของร่างกายส่วนต่างๆ ความรู้สึกที่มีต่อร่างกายตนเองในสายตาบุคคลอื่น
2. ด้านจิตใจ เป็นความคิดเกี่ยวกับความสามารถ การได้รับความสามารถ ความมีคุณค่า และสัมพันธภาพที่มีต่อบุคคลอื่น

อัตมโนทัศน์จึงเป็นภาพรวมทั้งหมดที่คนเรานั้นมอง คิด หรือรู้สึกต่อตนเองในด้านต่างๆ จะเห็นได้ว่า อัตมโนทัศน์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของคนเรา ถ้าคนเรานั้นคิดเช่นใด ก็จะได้แสดงออกเช่นนั้น ถ้าบุคคลนั้นมีอัตมโนทัศน์ในด้านดี และสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ดีย่อมทำให้มีสุขภาพจิตดี และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนบุคคลที่ไม่มีความเข้าใจในตนเอง ไม่สามารถรับรู้ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ เจตคติที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้

ตามความเป็นจริง นั่นคือ มองเห็นตนเองได้ไม่ชัดเจน อาจกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นมีอัตมโนทัศน์ที่ไม่ดี (อภิชาต สุทธิสิงห์, 2541)

การประเมินอัตมโนทัศน์

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2514) ได้วิเคราะห์ลักษณะผู้ที่มีอัตมโนทัศน์สูง-ต่ำไว้ดังนี้

ลักษณะผู้ที่มีอัตมโนทัศน์สูง มีความรู้สึกและคิดว่าตนเองเป็นดังนี้

1. ด้านค่านิยมสัมฤทธิ์ผล

เฉลียวฉลาด มีเหตุผล ทะเยอทะยาน ชอบเล่นเกม กีฬา เป็นสมาชิกคนสำคัญของครอบครัว ชัยชนะ มีความสามัคคีกับพี่น้อง แบ่งเวลาได้ดี เป็นนักเรียนที่ดี เป็นลูกที่ดี คล่องแคล่วว่องไว มีพ่อแม่ที่รักกัน

2. ด้านการปรับตัวทางอารมณ์

มีอารมณ์มั่นคง ระวัง สุขุม รอบคอบ เชื่อมมั่นในตนเอง ไม่โอ้อวดริษยา ชอบการผจญภัย ชอบเผชิญหน้าคน เป็นคนมองโลกในแง่ดี

3. ด้านการปรับตัวทางสังคม

ชอบมีเพื่อน เข้ากับคนได้ทุกระดับ ชอบสังสรรค์ เข้าใจผู้อื่น ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อนฝูงรักใคร่

ลักษณะของผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำ มีความรู้สึกและคิดว่าตนเองเป็นดังนี้

1. ด้านค่านิยมสัมฤทธิ์ผล

ทำงานช้า สติปัญญาต่ำ ไม่มีเหตุผล โดนรังแก ขี้เกียจ มักถูกตำหนิ พ่อแม่ทะเลาะกัน

2. ด้านการปรับตัวทางอารมณ์

เศร้าหมอง อ่อนเพลียง่าย ก้าวร้าว รู้สึกว่าตัวเองไม่มีอะไรดี ท้อแท้ ขี้อาย ขี้อิจฉา ตื่นเต้นตกใจง่าย

3. ด้านการปรับตัวทางสังคม

มองคนในแง่ร้าย ไม่ช่วยเหลือผู้อื่น แสดงอาการไม่ชอบเพื่อนได้ดีกว่า ถูกคนอื่น เห็นแก่ตัว ชอบขมคนอื่น พึ่งพาอาศัยไม่ได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นภาพรณ์ จันทร์ศัพท์ (2550) ศึกษาอัตมโนทัศน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ โดยศึกษาอัตมโนทัศน์ 5 ด้านคือ ด้านลักษณะทางกาย ด้านความสามารถตนเอง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านจิตใจ และด้านวิชาการ นั้นมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเมื่อ

เปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ทางวิชาการ ด้านความสามารถของตนเอง และด้านลักษณะทางกาย ระหว่าง นักศึกษาในแต่ละระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จิรนาถ จนาศักดิ์ (2544) ศึกษาปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปลักษณ์ทางกาย แบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับกลุ่มเพื่อน แบบวัดรูปแบบการเลี้ยงดูของคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และแบบวัดอัตมโนทัศน์ของ ปีแอร์ และ แฮริส (The Piers-Harris Children's Self-Concept Scale) พบว่าปัจจัยด้านการยอมรับของกลุ่มเพื่อน ปัจจัยทางด้านรูปลักษณ์ทางกาย ปัจจัยทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

นาตยา แก้วมะเริง (2539) ศึกษาเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ระหว่างเด็กวัยรุ่นที่มีบุคลิกภาพตาม ทฤษฎีของแคทเทิลด้านการเข้าสังคม ความวิตกกังวล และความเครียด พบว่าในทางด้านการเข้าสังคม ความวิตกกังวล ทั้งในระดับต่ำ ปกติ และสูง นั้นมีอัตมโนทัศน์ไม่แตกต่างกัน และในด้านความเครียด ในระดับที่แตกต่างกัน คือต่ำ ปกติ และสูง มีอัตมโนทัศน์โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กวัยรุ่นที่มีบุคลิกภาพด้านความเครียดในระดับต่ำ จะมีอัตมโนทัศน์ทางบวกสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีบุคลิกภาพด้านความเครียดในระดับปกติ และระดับสูง

เสาวนีย์ บุญสูง (2542) ศึกษาเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ของนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทิงวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ได้นำแบบวัดซึ่งปรับปรุงมาจากแบบวัดของ จูไรร์ตัน เปรมัฆเสฐียร (2513) ซึ่งแปลจากแบบวัดอัตมโนทัศน์ของ ปีแอร์ และ แฮริส (The Piers-Harris Children's Self-Concept Scale) พบผลการวิจัยว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีอัตมโนทัศน์แตกต่างกันในองค์ประกอบด้านสติปัญญาและสถานภาพ ด้านร่างกายและคุณลักษณะ ด้านความวิตกกังวล ด้านความเป็นคนน่านิยม ด้านความสุขและความพอใจ และลักษณะส่วนรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ลัดดาวัลย์ พุทธรักษา (2543) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์หลายมิติ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครโดยปรับแบบทดสอบวัดอัตมโนทัศน์หลายมิติของ Bruce A. Bracken (1992) ผลการวิจัยพบว่า คะแนนอัตมโนทัศน์ด้านความสามารถ ด้านความรู้สึก ด้านวิชาการ และอัตมโนทัศน์โดยส่วนรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวแปรอัตมโนทัศน์ด้านวิชาการ

และด้านร่างกาย มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และใช้พยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้ 22%

ศิริจันทร์ เหล่าภักดี (2544) ศึกษาผลของเทคนิคที่ช่วยน้องที่มีต่อการเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ในเด็กกลุ่มเสี่ยงวัยก่อนวัยรุ่น เพื่อป้องกันปัญหาขาดสติได้ตัดแปลงมาจากแบบสอบถามอัตมโนทัศน์ของจูไรต์น์ เปรมัชเชียร (2513) ซึ่งแปลจากแบบวัดอัตมโนทัศน์ของ ปีแอร์ และ แฮริส (The Piers-Harris Children's Self-Concept Scale) พบว่าเด็กกลุ่มเสี่ยงวัยก่อนวัยรุ่นที่ได้เข้ารับโปรแกรมการฝึกอบรมให้เป็นพี่เลี้ยงมีคะแนนจากแบบวัดอัตมโนทัศน์ แตกต่างจากกลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับโปรแกรมการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และหลังการทดลองเด็กกลุ่มเสี่ยงวัยก่อนวัยรุ่นที่ได้เข้ารับโปรแกรมการฝึกอบรมให้เป็นพี่เลี้ยงมีคะแนนจากแบบวัดอัตมโนทัศน์ทางบวกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05

อภิชนา สุทธิสิงห์ (2541) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของพฤติกรรมแบบเอและอัตมโนทัศน์ โดยใช้แบบวัดอัตมโนทัศน์เทนเนสซี (Tennessee self-concept scale) แบบวัดความพยายามเพื่อความสำเร็จ แบบวัดความไม่อดทน-ความหงุดหงิด พบว่า

1. องค์ประกอบของพฤติกรรมแบบเอ ด้านความพยายามเพื่อความสำเร็จมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์โดยรวม และอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ ยกเว้นด้านศีลธรรมจรรยา
2. องค์ประกอบของพฤติกรรมแบบเอ ด้านความไม่อดทน-ความหงุดหงิดมีสหสัมพันธ์ทางลบกับอัตมโนทัศน์โดยรวม และอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ
3. องค์ประกอบของพฤติกรรมแบบเอ ด้านความไม่อดทน-ความหงุดหงิดมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง

วรารุณ หิริญยศิริ (2548) ศึกษาเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์นี้ยาววชนชายที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่ากลุ่มเยาวชนที่ทำความผิดในสถานพินิจฯ มีอัตมโนทัศน์ด้านต่างๆ อันประกอบด้วยอัตมโนทัศน์โดยรวม และอัตมโนทัศน์ย่อยทั้ง 6 ด้าน คือ อัตมโนทัศน์ด้านสังคม อัตมโนทัศน์ด้านอารมณ์ความรู้สึก อัตมโนทัศน์ด้านความสามารถ อัตมโนทัศน์ด้านวิชาการ อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว และอัตมโนทัศน์ด้าน ภายนอกต่ำกว่ากลุ่มเยาวชนที่กระทำผิดในโรงเรียน

Kelly & Courts (2006) ศึกษาอัตมโนทัศน์ทางวิชาชีพพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาลที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา พบสหสัมพันธ์ทางบวก ระหว่างอายุ และระดับอัตมโนทัศน์ทางวิชาชีพ เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ไม่พบความแตกต่างระหว่างระดับอัตมโนทัศน์ทางวิชาชีพ สถานภาพการสมรส และระดับการศึกษา

Ybrant (2007) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ และความรับผิดชอบต่อสังคมสังคมของวัยรุ่นชาวสวีเดน พบว่าอัตมโนทัศน์ทางบวกนั้นเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการปรับตัว และป้องกันตัวจากพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางสังคม อัตมโนทัศน์ทางลบรวมทั้งความเป็นเพศหญิงนั้นเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาภายใน และยังพบว่าวัยรุ่นที่มีอายุ 15 และ 16 ปีพบความสัมพันธ์ทางลบระหว่างอัตมโนทัศน์ทางลบและพฤติกรรมภายนอกที่เป็นปัญหา มากกว่าวัยรุ่นที่อายุมากกว่าและน้อยกว่า สำหรับพฤติกรรมภายในที่เป็นปัญหา เช่น ความวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า นั้นสามารถทำนายพฤติกรรมก้าวร้าว และ พฤติกรรมที่ผิดกฎหมายได้

Kobal & Musek (1999) ศึกษาอัตมโนทัศน์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภายใต้สมมติฐานที่ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีผลกับองค์ประกอบอัตมโนทัศน์ต่างกัน โดยทำการศึกษากับสองชาติ คือ สโลเวเนีย และฝรั่งเศส ผลคือพบสหสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับองค์ประกอบอัตมโนทัศน์ และเมื่อเปรียบเทียบข้ามชาติแล้วพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวฝรั่งเศสนั้นมี กลุ่มของอัตมโนทัศน์มากกว่าชาวสโลเวเนีย ในด้าน วาจา การศึกษา ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพศเดียวกัน ความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ศาสนา และอัตมโนทัศน์ทั่วไป ส่วนกลุ่มตัวอย่างชาวสโลเวเนีย มีกลุ่มของการแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์มากกว่า ชาวฝรั่งเศส แต่ไม่พบความแตกต่างของ self-esteem ในทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง

Peterson & White man (2007) ศึกษาพบว่า ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) นั้นมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับ อัตมโนทัศน์ด้านการเรียนของนักเรียน และ Robinson (2007) พบว่าบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) นั้นมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับ ลักษณะอารมณ์ทางลบ

Shafer (2000) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ และบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณพบว่าลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (Openness) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตมโนทัศน์ส่วนบุคคล ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก

(Conscientiousness) นั้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ความสามารถทางการเรียน อัตมโนทัศน์ด้านสังคม อัตมโนทัศน์ส่วนบุคคล การรับรู้ความสามารถของตน และอัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก (Extraversion) นั้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ อัตมโนทัศน์ทางสังคม และการกำกับตนเอง ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ การกำกับตนเอง และลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) นั้นมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตมโนทัศน์ด้านสังคม การรับรู้ความสามารถของตน และอัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว

Francis (1995) พบว่าอัตมโนทัศน์นั้น มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับ ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก (Extraversion) และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับ ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism)

อัมพร พิพิธเจริญพร (2545) ศึกษาเรื่อง ลักษณะบุคลิกภาพแบบ "The Big Five" พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และคุณภาพการบริการของพนักงานตามการรับรู้ของหัวหน้างาน: กรณีศึกษาศูนย์บริการรถยนต์ผลการศึกษา พบว่า

1. ลักษณะบุคลิกภาพที่โดดเด่นที่สุดของพนักงาน คือ ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) รองลงมา คือ ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness)
2. ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการบริการและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรมากกว่าองค์ประกอบบุคลิกภาพอื่นๆ
3. ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) ต่ำเป็นลักษณะบุคลิกภาพที่เหมาะสมสำหรับงานบริการ

ชิตาพร เลี้ยงวิจิตร (2545) ศึกษาลักษณะบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานและอัตราการขาดงาน ผลการศึกษาพบว่า

1. ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness) และลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในงาน และลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) มีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในงาน
2. ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness) และลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) สามารถร่วมกันทำนายความพึงพอใจในงานได้ 19.3 %

3. ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) มีความสัมพันธ์ทางลบกับ อัตราการขาดงาน และเป็นบุคลิกภาพเดียวที่สามารถทำนายอัตราการขาดงานได้ โดยทำนายได้ 28%

ธนพล เตียสุวรรณ (2546) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบ ความเป็น ส่วนหนึ่งกับงาน การรับรู้บรรยากาศองค์การ และผลการปฏิบัติงานของหัวหน้างานในโรงงาน อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าผลการวิจัยพบว่า

1. หัวหน้างานมีบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) อยู่ในระดับสูง บุคลิกภาพ ความเป็นมิตร (Agreeableness) บุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (Openness) บุคลิกภาพการ แสดงออก (Extraversion) และบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) อยู่ในระดับปาน กลาง

2. บุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) บุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness) และบุคลิกภาพการแสดงออก (Extraversion) บุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (Openness) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้างาน และบุคลิกภาพความไม่ มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้างาน

3. บุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) บุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) และบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness) และการรับรู้บรรยากาศองค์การมิติ การสนับสนุน สามารถร่วมกันทำนายผลการปฏิบัติงานของหัวหน้างานได้ 24.1%

อภิวัฒน์ จันกัน (2545) ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของพนักงานธนาคารระดับหัวหน้างาน ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานสูงและ ต่ำพบว่า

1. พนักงานธนาคารระดับหัวหน้างานที่ประสบความสำเร็จในการทำงานสูง มีระดับบุคลิกภาพ ความไม่มั่นคงทางอารมณ์ต่ำกว่าพนักงานธนาคารระดับหัวหน้างานที่ประสบความสำเร็จในการ ทำงานต่ำ

2. พนักงานธนาคารระดับหัวหน้างานที่ประสบความสำเร็จในการทำงานสูง มีระดับบุคลิกภาพ การแสดงออก บุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ บุคลิกภาพความเป็นมิตร และบุคลิกภาพความมี จิตสำนึกสูงกว่าพนักงานธนาคารระดับหัวหน้างานที่ประสบความสำเร็จในการทำงานต่ำ

Nottle & Robins (2007) ได้นำบุคลิกภาพมาเป็นตัวทำนายผลการเรียน โดยศึกษา สหสัมพันธ์ของ บุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ GPA และคะแนน SAT พบว่าบุคลิกภาพเปิดรับ ประสบการณ์ เป็นตัวทำนายที่มีอำนาจมากที่สุดในการทำนาย คะแนน SAT ส่วนบุคลิกภาพความมี จิตสำนึกเป็นตัวทำนายที่มีอำนาจมากที่สุดในการทำนาย GPA

Martin, Montgomery & Saphian (2006) นำบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ มาศึกษากับ GPA ของนักเรียน High School โดยทำการศึกษาเป็นเวลาสี่ปี พบว่าบุคลิกภาพความมีจิตสำนึกมี สหสัมพันธ์กับ GPA ทั้งสี่ปีของนักเรียน High School โดยความสัมพันธ์ในปีแรกนั้นมีค่าสหสัมพันธ์สูง ที่สุด

Bratko, Premuzic & Saks (2005) ศึกษาบุคลิกภาพและความสามารถทางการเรียน พบว่า บุคลิกภาพความมีจิตสำนึก นั้นเป็นบุคลิกภาพที่มีสหสัมพันธ์กับผลการเรียนมากที่สุด ทั้งการประเมิน ด้วยตนเอง และประเมินจากผู้อื่น ส่วนผลการเรียนนั้นมีสหสัมพันธ์ทางลบกับบุคลิกภาพความไม่มั่นคง ทางอารมณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ และอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ ของวัยรุ่นตอนกลาง

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ ซึ่งได้แก่
 - ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism)
 - ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก (Extraversion)
 - ลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (Openness)
 - ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness)
 - ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness)

2. อุตมโนทัศน์โดยรวม และอุตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ ซึ่งได้แก่

- อุตมโนทัศน์ด้านร่างกาย (Physical Self)
- อุตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา (Moral Ethical Self)
- อุตมโนทัศน์ด้านความเป็นส่วนตัว (Personal Self)
- อุตมโนทัศน์ด้านครอบครัว (Family Self)
- อุตมโนทัศน์ด้านสังคม (Social Self)
- อุตมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง (Self-Criticism)
- อุตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ (Identity)
- อุตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตนเอง (Self-Satisfaction)
- อุตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม (Behavior)

3. เพศของผู้ร่วมการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ และองค์ประกอบของอุตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ ของวัยรุ่นตอนกลาง
2. สามารถเป็นแนวทางในการศึกษาถึง บุคลิกภาพ และอุตมโนทัศน์ต่อไปได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะโดยรวมของบุคคลทั้งลักษณะทางกายและลักษณะทางจิตใจ ลักษณะดังกล่าวมีที่มาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละคน ส่งผลสู่ความสามารถในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมและความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีมีความรอบคอบ ความถี่ถ้วน ความรับผิดชอบ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีวินัยตนเองและมีความรู้สึกละเอียดใจตนเอง
3. ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่อ่อนไหว ตอบสนองทางอารมณ์ได้ง่าย ตื่นเต้นง่ายและรู้สึกขาดความมั่นคง มักที่จะประสบกับความรู้สึกทางลบ เช่น ความวิตกกังวล ความโกรธ ภาวะซึมเศร้า

4. ลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (Openness) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีจินตนาการกว้างไกล เป็นคนมีความคิดสร้างสรรค์ อยากรู้อยากเห็น อ่อนไหวต่อสิ่งสวยงาม เปิดรับประสบการณ์ใหม่ๆ
5. ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก (Extraversion) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ชอบแสดงออกต่อสังคม และชอบที่จะปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก มีความสนุกสนานไปกับการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีชีวิตชีวา และมักจะประสบกับอารมณ์ในทางบวก
6. ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness) หมายถึง ลักษณะบุคคลให้ความร่วมมือ โอบอ้อมผ่อนปรนกับผู้อื่น มีความคิดเอาใจใส่ผู้อื่น มีความเป็นมิตรใจกว้างขวาง ฟังพาได้ และมีลักษณะประนีประนอม
7. อัตมโนทัศน์ (Self-concept) หมายถึง ความคิดรวบยอดที่บุคคลรับรู้เกี่ยวกับตน ว่าตนเป็นใครและกำลังทำอะไร เป็นการอธิบายถึงสิ่งที่บุคคลเห็น เมื่อบุคคลมองดูตนเอง เป็นเจตคติที่บุคคลมีต่อตนในแง่ของ การรับรู้บุคลิกลักษณะ ทักษะส่วนบุคคล บทบาทและสถานะทางสังคมของตนเอง

บทที่ 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

- การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง บุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ และอัตมโนทัศน์ ของวัยรุ่นตอนกลาง มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 200 คน จากโรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัยจังหวัดสุพรรณบุรีและ โรงเรียนสงวนหญิง โดยมีเพศชาย 101 คน เพศหญิง 99 คนดังแสดงข้อมูลใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามแผนการเรียน และเพศ

แผนการเรียน	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละชาย	ร้อยละหญิง	ร้อยละรวม
วิทยาศาสตร์	35	39	74	17.5	19.5	37
ศิลป์ คำนวน	41	25	66	20.5	12.5	33
ศิลป์ ภาษา	25	35	60	12.5	17.5	30
รวม	101	99	200	50.5	49.5	100

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามความรู้สึกและความคิดเห็น ซึ่งแบ่งออกเป็นมาตรวัด 2 มาตรใหญ่ๆ ดังนี้

1. มาตรวัดบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นมาตรวัดบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ (NEO PI-R) ฉบับภาษาไทยซึ่งพัฒนาโดยคณาจารย์คณะจิตวิทยาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคะแนนทั้งหมดมีพิสัย 50 ถึง 250 คะแนน โดยแยกเป็น 5 ลักษณะได้แก่

- 1.1 ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism)
ได้แก่ข้อกระทงที่ 1, 6, 11, 16, 21, 26, 31, 36, 41, 46 (10 ข้อ)
- 1.2 ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก (Extraversion)
ได้แก่ข้อกระทงที่ 2, 7, 12, 17, 22, 27, 32, 37, 42, 47 (10 ข้อ)
- 1.3 ลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (Openness)
ได้แก่ข้อกระทงที่ 3, 8, 13, 18, 23, 28, 33, 38, 43, 48 (10 ข้อ)
- 1.4 ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness)
ได้แก่ข้อกระทงที่ 4, 9, 14, 19, 24, 29, 34, 39, 40, 49 (10 ข้อ)
- 1.5 ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness)
ได้แก่ข้อกระทงที่ 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50 (10 ข้อ)

ลักษณะของมาตรเป็นมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ จาก ไม่ตรงเลย ค่อนข้างไม่ตรง ตรงและไม่ตรงพอๆกัน ค่อนข้างตรง ตรงมากที่สุด มีทั้งข้อความทางบวกและทางลบการให้คะแนนขึ้นอยู่กับข้อความดังนี้

ข้อความทางบวก ให้คะแนนดังนี้

ไม่ตรงเลย	ได้	1	คะแนน
ค่อนข้างไม่ตรง	ได้	2	คะแนน
ตรงและไม่ตรงพอๆกัน	ได้	3	คะแนน
ค่อนข้างตรง	ได้	4	คะแนน
ตรงมากที่สุด	ได้	5	คะแนน

ข้อความทางลบ ให้คะแนนดังนี้

ไม่ตรงเลย	ได้	5	คะแนน
ค่อนข้างไม่ตรง	ได้	4	คะแนน
ตรงและไม่ตรงพอๆกัน	ได้	3	คะแนน
ค่อนข้างตรง	ได้	2	คะแนน
ตรงมากที่สุด	ได้	1	คะแนน

สำหรับข้อความทางบวกและข้อความทางลบของมาตรวัดบุคลิกภาพเป็นดังนี้

ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ข้อ 2, 3, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 31, 33, 34, 36, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 48, 49	ข้อ 1, 4, 5, 10, 11, 12, 15, 24, 29, 30, 32, 35, 37, 42, 46, 47, 50
รวม 33 ข้อ	รวม 17 ข้อ

2. มาตรวัดอัตมโนทัศน์ เทนเนสซี (Tennessee self-concept scales) ฉบับภาษาไทย ซึ่งอำไพศิริพิพัฒน์ (2515) แปลจากมาตรวัดอัตมโนทัศน์ของ Fitts (Fitts, 1965) ซึ่งต่อมาพัฒนาโดย อภิขญาสุทธิสิงห์ (2541) โดยยังคงมีเนื้อหาของข้อกระทงตามความหมายเดิมที่ Fitts สร้างขึ้น

ลักษณะของมาตรวัดอัตมโนทัศน์เทนเนสซี แบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1. อัตมโนทัศน์โดยรวม (Total Self-concept)

หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับตนเองในทุกๆด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการยอมรับตนเอง การเห็นคุณค่าของตนเอง ความมั่นใจในตนเอง

2. อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ (Identity)

หมายถึงความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นคนอย่างไร

3. อัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตนเอง (Self Satisfaction)

หมายถึงความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับการยอมรับตนเอง

4. อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรมที่ตนแสดงออก (Behavior)

หมายถึงการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตนในเรื่องต่างๆของตนเอง

5. อัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย (Physical Self)

หมายถึงความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะทางร่างกาย สุขภาพ ความสามารถ

6. อัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา (Moral-Ethical Self)

หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับคุณค่าทางด้านศีลธรรมจรรยา ความรู้สึกเกี่ยวกับการเป็นคนดีหรือเลว และความสัมพันธ์ที่มีต่อศาสนา

7. อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว (Personal Self)
หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง ความรู้สึกมั่นใจในตนเอง และประเมินค่าบุคลิกภาพของตนเอง โดยไม่รวมลักษณะทางด้านร่างกายและความสัมพันธ์กับผู้อื่น
8. อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว (Family Self)
หมายถึง ความรู้สึกในคุณค่าและความพอใจในฐานะที่ตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว เป็นการแสดงถึงการรับรู้ตนเองว่าใกล้ชิดหรือห่างเหินจากครอบครัว
9. อัตมโนทัศน์ด้านสังคม (Social Self)
หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับความมั่นใจและความเชื่อมั่นในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น
10. อัตมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง (Self Criticism)
หมายถึง ความกล้าที่จะยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเองทั้งในด้านดีและไม่ดี ซึ่งข้อความในด้านนี้จะอธิบายตนเองในทางลบทั้งหมด

คะแนนทั้งหมดมีพิสัย 90 ถึง 450 คะแนน บุคคลที่ได้คะแนนสูงแสดงว่าตนเองมีอัตมโนทัศน์ในด้านดี ส่วนบุคคลที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่ามีอัตมโนทัศน์ในด้านไม่ดี สำหรับข้อกระทง 10 ข้อของคะแนนการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองจะไม่นำมาคิดเป็นคะแนนอัตมโนทัศน์โดยรวม เพราะว่าเป็นข้อกระทงจับเท็จ (Lie scale) ของมาตรวัด MMPI

ลักษณะของมาตรเป็นมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ จาก ไม่ตรงเลย ค่อนข้างไม่ตรง ตรงและไม่ตรงพอๆกัน ค่อนข้างตรง ตรงมากที่สุด มีทั้งข้อความทางบวกและทางลบการให้คะแนนขึ้นอยู่กับข้อความดังนี้

ข้อความทางบวก ให้คะแนนดังนี้

ไม่ตรงเลย	ได้	1	คะแนน
ค่อนข้างไม่ตรง	ได้	2	คะแนน
ตรงและไม่ตรงพอๆกัน	ได้	3	คะแนน
ค่อนข้างตรง	ได้	4	คะแนน
ตรงมากที่สุด	ได้	5	คะแนน

ข้อความทางลบ ให้คะแนนดังนี้

ไม่ตรงเลย	ได้	5	คะแนน
ค่อนข้างไม่ตรง	ได้	4	คะแนน
ตรงและไม่ตรงพอๆกัน	ได้	3	คะแนน
ค่อนข้างตรง	ได้	2	คะแนน
ตรงมากที่สุด	ได้	1	คะแนน

สำหรับข้อความทางบวกและข้อความทางลบของมาตรวัดอัตมโนทัศน์เป็นดังนี้

ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ข้อ 1, 2, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 18, 21, 24, 27, 30, 35, 36, 38, 39, 41, 42, 44, 45, 47, 48, 52, 55, 58, 61, 64, 69, 70, 72, 73, 75, 76, 78, 79, 81, 82, 85, 88, 91, 94, 97	ข้อ 3, 6, 9, 12, 15, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 28, 29, 31, 32, 37, 40, 43, 46, 49, 53, 54, 56, 57, 59, 60, 62, 63, 65, 66, 71, 74, 77, 80, 83, 86, 87, 89, 90, 92, 93, 95, 96, 98, 99
รวม 45 ข้อ	รวม 45 ข้อ

มาตรวัดนี้มีข้อกระทงทั้งสิ้น 100 ข้อ ดังนี้

อัตมโนทัศน์ด้านต่างๆ	ด้านร่างกาย	ด้านศีลธรรม จรรยา	ด้านส่วนตัว	ด้านครอบครัว	ด้านสังคม
ด้านความเป็น เอกลักษณ์	ข้อ 1, 2, 3, 18, 19, 20	ข้อ 4, 5, 6, 21, 22, 23	ข้อ 7, 8, 9, 24, 25, 26	ข้อ 10, 11, 12, 27, 28, 29	ข้อ 13, 14, 15, 30, 31, 32
ด้านความพึงพอใจใน ตนเอง	ข้อ 35, 36, 37, 52, 53, 54	ข้อ 38, 39, 40, 55, 56, 57	ข้อ 41, 42, 43 58, 59, 60	ข้อ 44, 45, 46, 61, 62, 63	ข้อ 47, 48, 49, 64, 65, 66
ด้านพฤติกรรม	ข้อ 69, 70, 71, 85, 86, 87	ข้อ 72, 73, 74, 88, 89, 90	ข้อ 75, 76, 77, 91, 92, 93	ข้อ 78, 79, 80, 94, 95, 96	ข้อ 81, 82, 83, 97, 98, 99

ส่วนอัตมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองนั้น ได้แก่ ข้อที่ 16, 17, 33, 34, 50, 51, 67, 68, 84, 100

อำไพ ศิริพิพัฒน์ (2515) อ้างถึงใน อภิขญา สุทธิสิงห์ (2541) ได้นำมาตรวัดอัตมโนทัศน์เทมเนสซี มาหาคุณภาพเครื่องมือ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ของโรงเรียนสาธิต จุฬาฯ ทั้งชายและหญิง จำนวน 89 คน โดยวิธีทดสอบซ้ำ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของคะแนนด้านต่างๆ มีค่าระหว่าง .52 ถึง .85 และ อภิขญา สุทธิสิงห์ (2541) ได้นำมาตรวัดวัดอัตมโนทัศน์เทมเนสซีมาปรับปรุงแล้วใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตั้งแต่ .65 ถึง .92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความรู้สึกรู้สึกและความคิดเห็น ซึ่งประกอบไปด้วยมาตรวัดบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ จำนวน 50 ข้อ และมาตรวัดอัตมโนทัศน์เทมเนสซี จำนวน 100 ข้อ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 200 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนแล้วนำ คะแนนมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS สถิติที่ใช้มีดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) คะแนนสูงสุด (Maximum Score) ต่ำสุด (Minimum Score) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ทางสถิติ (Statistical Analysis)

1. ใช้สถิติทดสอบหาค่าสหสัมพันธ์ Pearson Correlation เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ และอัตมโนทัศน์ตาม มาตรวัดมโนทัศน์เทมเนสซี ที่ประกอบไปด้วยด้านต่างๆ ของอัตมโนทัศน์ 9 ด้าน
2. ใช้สถิติทดสอบที (t-test) เพื่อทำการทดสอบความแตกต่างของ ลักษณะของบุคลิกภาพ และอัตมโนทัศน์ ในเพศหญิงและเพศชาย
3. ใช้สถิติวิเคราะห์ การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับบุคลิกภาพด้านต่างๆ

บทที่ 3

ผลการวิจัย

ในการรายงานผลการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ และอัตมโนทัศน์ ผู้วิจัยขอเสนอ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 คะแนนบุคลิกภาพในแต่ละองค์ประกอบ คะแนนอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ และคะแนนอัตมโนทัศน์โดยรวม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนบุคลิกภาพและ คะแนนอัตมโนทัศน์ในแต่ละด้าน ของเพศหญิงและชายด้วยการวิเคราะห์ค่าที (t-test)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสหสัมพันธ์

1. ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) กับอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆและอัตมโนทัศน์โดยรวม
2. ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพการ (Extraversion) กับอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆและอัตมโนทัศน์โดยรวม
3. ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ เปิดรับประสบการณ์ (Openness) กับอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆและอัตมโนทัศน์โดยรวม
4. ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness) กับอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆและอัตมโนทัศน์โดยรวม
5. ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) กับอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆและอัตมโนทัศน์โดยรวม

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับบุคลิกภาพด้านต่างๆด้วย วิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณแบบนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Method)

ในการรายงานผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยขอใช้สัญลักษณ์ต่างๆ แทนความหมายดังนี้

N	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
M	แทน ค่ามัชฌิมเลขคณิต
SD	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน ค่าทดสอบที (t-test) ของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันและให้ความแปรปรวนร่วมกัน
R	แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย
$S.E._b$	แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ถดถอย
$S.E._est$	แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนาย
B	แทน สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรในรูปของคะแนนดิบ
β	แทน สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรในรูปของคะแนนมาตรฐาน
r	แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
***, **, *	แทน ค่าสถิติที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001, .01, .05 ตามลำดับ
NEURO	แทน คะแนนบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์
EXTRA	แทน คะแนนบุคลิกภาพการแสดงออก
OPEN	แทน คะแนนบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์
AGREE	แทน คะแนนบุคลิกภาพความเป็นมิตร
CONSCI	แทน คะแนนบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก
IDEN	แทน คะแนนอัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ (Identity)
SAT	แทน คะแนนอัตมโนทัศน์ในด้านความพึงพอใจในตนเอง (Self Satisfaction)
BEH	แทน คะแนนอัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรมที่ตนแสดงออก (Behavior Self)
PHY	แทน คะแนนอัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย (Physical Self)
ETHIC	แทน คะแนนอัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา (Moral-Ethical Self)
PER	แทน คะแนนอัตมโนทัศน์ด้านความเป็นส่วนตัว (Personal Self)
FAM	แทน คะแนนอัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว (Family Self)
SOC	แทน คะแนนอัตมโนทัศน์ด้านสังคม (Social Self)
CRI	แทน คะแนนอัตมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง (Self Criticism)
SELF-TOTAL	แทน คะแนนอัตมโนทัศน์โดยรวม

ตอนที่ 1 คะแนนบุคลิกภาพในแต่ละองค์ประกอบ คะแนนอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ และคะแนนอัตมโนทัศน์โดยรวม

ตารางที่ 2 คะแนนต่ำสุดและสูงสุดที่เป็นไปได้ของมาตร คะแนนต่ำสุดและสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรในการวิจัย (N=200)

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน ข้อ กระทง	คะแนน ต่ำสุด ของ มาตร	คะแนน สูงสุดของ มาตร	คะแนน ต่ำสุดของ กลุ่ม ตัวอย่าง	คะแนน สูงสุดของ กลุ่ม ตัวอย่าง	M	SD
NEURO	10	10	50	15	46	31.82	5.19
EXTRA	10	10	50	11	45	34.08	5.55
OPEN	10	10	50	25	48	36.76	4.72
AGREE	10	10	50	21	46	33.52	4.05
CONSCI	10	10	50	18	49	33.11	5.42
PHY	18	18	90	46	81	61.22	7.38
ETHIC	18	18	90	34	78	62.19	7.52
PER	18	18	90	46	84	63.44	7.59
FAM	18	18	90	38	86	65.23	8.86
SOC	18	18	90	39	85	63.37	7.54
CRI	10	10	50	15	49	31.41	5.45
IDEN	30	30	150	82	143	115.04	13.00
SAT	30	30	150	72	138	97.83	9.95
BEH	30	30	150	80	130	102.58	10.50
SELF-TOTAL	90	90	450	249	386	315.44	28.94

จากตารางที่ 2 พบว่าจากกลุ่มตัวอย่างคะแนนจากมาตรวัดบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ มีคะแนนเฉลี่ยที่ 31.82 ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออกมีคะแนนเฉลี่ยที่ 34.08 ลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ มีคะแนนเฉลี่ยที่ 36.76 ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร มีคะแนนเฉลี่ยที่ 33.52 และลักษณะบุคลิกภาพแบบความมี

จิตสำนึก มีคะแนนเฉลี่ยที่ 33.11

ส่วนคะแนนจากมาตรวัดอัตมโนทัศน์นั้นพบว่า อัตมโนทัศน์ในด้านร่างกายมีคะแนนเฉลี่ยที่ 62.22 อัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา มีคะแนนเฉลี่ยที่ 62.19 อัตมโนทัศน์ด้านส่วนบุคคลมีคะแนนเฉลี่ยที่ 63.44 อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัวมีคะแนนเฉลี่ยที่ 65.23 อัตมโนทัศน์ด้านสังคม มีคะแนนเฉลี่ยที่ 63.37 อัตมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองมีคะแนนเฉลี่ยที่ 31.41 คะแนนอัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์แห่งตนมีคะแนนเฉลี่ยที่ 115.04 คะแนนอัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 97.83 คะแนนอัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรมมีคะแนนเฉลี่ยที่ 102.57 และคะแนนอัตมโนทัศน์โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยที่ 315.44

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนบุคลิกภาพและ คะแนนอัตมโนทัศน์ในแต่ละด้าน ของเพศหญิงและชายด้วยสถิติทดสอบที (t-test)

ตารางที่ 3 ความแตกต่างของมัชฌิมเลขคณิต ของคะแนนบุคลิกภาพในแต่ละมิติ ระหว่างกลุ่มนักเรียนเพศชายและเพศหญิง

ลักษณะ ของบุคลิกภาพ	เพศชาย (n=101)		เพศหญิง (n=99)		t
	M	SD	M	SD	
NEURO	30.80	5.03	32.86	5.17	-2.852**
EXTRA	33.38	5.38	34.80	5.66	-1.822
OPEN	36.49	4.60	37.04	4.84	-.832
AGREE	34.01	3.96	33.00	4.10	1.788
CONSCI	33.24	5.41	32.98	5.46	.335

**p<.01

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ลักษณะบุคลิกภาพแบบความไม่มั่นคงทางอารมณ์ มีความแตกต่างกันในนักเรียนเพศหญิงและเพศชาย โดยเพศหญิงมีลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (M = 32.86, SD = 5.17) สูงกว่าเพศชาย (M = 30.80, SD = 5.03) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนบุคลิกภาพลักษณะอื่นๆ ทั้งนักเรียนเพศหญิงและเพศชายไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ความแตกต่างของมัชฌิมเลขคณิต ของคะแนนอ้อมโนทัศน์ในแต่ละด้าน ระหว่างกลุ่มนักเรียนเพศชายและเพศหญิง

อ้อมโนทัศน์	เพศชาย (n=101)		เพศหญิง (n=99)		t
	M	SD	M	SD	
-PHY	62.28	6.99	60.14	7.64	2.054*
ETHIC	61.65	6.47	62.74	8.45	-1.017
PER	64.03	7.86	62.84	7.30	1.111
FAM	64.94	8.12	65.52	9.59	-.457
SOC	62.74	7.48	64.01	7.58	-1.190
CRI	31.19	5.49	31.64	5.43	-.580
IDEN	114.95	12.67	115.12	13.41	-.093
SAT	97.74	8.35	97.92	11.39	-.125
BEH	102.94	10.77	102.20	10.26	.496
SELF-TOTAL	315.63	26.87	315.24	31.04	.095

* $p < .05$

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า อ้อมโนทัศน์ด้านร่างกาย (PHY) มีความแตกต่างกันในนักเรียนเพศหญิงและเพศชาย โดยเพศชายมี อ้อมโนทัศน์ด้านร่างกาย (PHY) ($M = 62.28$, $SD = 6.99$) สูงกว่าเพศหญิง ($M = 60.14$, $SD = 7.64$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอ้อมโนทัศน์ในด้านอื่นๆ ทั้งเพศหญิงและเพศชายไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 5 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) กับอัตรานอกตัวด้านร่างกาย ระหว่างวัยรุ่นชาย และวัยรุ่นหญิง และเปรียบเทียบความแตกต่างด้วย Fisher's Z

ลักษณะบุคลิกภาพ	อัตรานอกตัวด้านร่างกาย		Z
	ชาย (n=101)	หญิง (n=99)	
Neuroticism	-.11	-.38**	2.017*

* $p < .05$, ** $p < .01$

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นหญิงมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางลบ ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) กับอัตรานอกตัวด้านร่างกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -.38$) ส่วนวัยรุ่นชาย นั้นไม่มีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบด้วยค่า Fisher's Z พบว่าทั้งสองกลุ่มนั้นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z=2.017$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสหสัมพันธ์

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ และอัตรานอกตัว ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้แบ่งองค์ประกอบของบุคลิกภาพเป็น 5 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (NEURO) ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก (EXTRA) ลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (OPEN) ลักษณะบุคลิกภาพแบบความเป็นมิตร (AGREE) และลักษณะบุคลิกภาพความมีสติสำนึก (CONSCI) สำหรับอัตรานอกตัวแบ่งเป็น อัตรานอกตัวด้านร่างกาย (PHY) ด้านศีลธรรมจรรยา (ETHIC) ด้านส่วนตัว (PER) ด้านครอบครัว (FAM) ด้านสังคม (SOC) ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง (CRI) ด้านความเป็นเอกลักษณ์ (IDEN) ด้านความพึงพอใจในตนเอง (SAT) ด้านพฤติกรรม (BEH) และอัตรานอกตัวโดยรวม (SELF-TOTAL)

ตารางที่ 6 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) กับอัตรามโนทัศน์ในด้านต่างๆ และอัตรามโนทัศน์โดยรวม เมื่อวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (N=200)

คู่สหสัมพันธ์	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)
NEURO & PHY	-.31***
NEURO & ETHIC	-.17*
NEURO & PER	-.30***
NEURO & FAM	-.14
NEURO & SOC	-.06
NEURO & CRI	.33***
NEURO & IDEN	-.18*
NEURO & SAT	-.21**
NEURO & BEH	-.29***
NEURO & SELF-TOTAL	-.26***

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (NEURO) กับ อัตรามโนทัศน์ด้านร่างกาย (PHY), อัตรามโนทัศน์ด้านส่วนตัว (PER), อัตรามโนทัศน์ด้านพฤติกรรม (BEH), อัตรามโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตน (SAT) และ อัตรามโนทัศน์โดยรวม (SELF-TOTAL) มีสหสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = -.31$, $r = -.30$, $r = -.29$ และ $r = -.26$ ตามลำดับ) ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (NEURO) มีสหสัมพันธ์ทางลบอัตรามโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตน (SAT) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -.21$) ลักษณะบุคลิกภาพแบบ ความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (NEURO) กับ อัตรามโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง (CRI) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .33$) ส่วนลักษณะบุคลิกภาพแบบ ความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (NEURO) กับ อัตรามโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา (ETHIC) และ อัตรามโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ (IDEN) มีสหสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -.17$, $r = -.18$ ตามลำดับ) ส่วน ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (NEURO) กับ อัตรามโนทัศน์ด้านครอบครัว (FAM) และ อัตรามโนทัศน์ด้านสังคม (SOC) นั้นไม่มีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 7 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะบุคลิกภาพแบบบุคลิกภาพการแสดงออก (Extraversion) กับอัตรามโนทัศน์ในด้านต่างๆ และอัตรามโนทัศน์โดยรวม เมื่อวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (N=200)

คู่สหสัมพันธ์	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)
EXTRA & PHY	.20**
EXTRA & ETHIC	.17*
EXTRA & PER	.39***
EXTRA & FAM	.22**
EXTRA & SOC	.59***
EXTRA & CRI	-.07
EXTRA & IDEN	.41***
EXTRA & SAT	.25***
EXTRA & BEH	.40***
EXTRA & SELF-TOTAL	.42***

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบ ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก (EXTRA) กับ อัตรามโนทัศน์ด้านส่วนตัว (PER), อัตรามโนทัศน์ด้านสังคม (SOC), อัตรามโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ (IDEN), อัตรามโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตน (SAT), อัตรามโนทัศน์ด้านพฤติกรรม (BEH), และ อัตรามโนทัศน์โดยรวม (SELF-TOTAL) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .39$, $r = .59$, $r = .41$, $r = .25$, $r = .40$ และ $r = .42$ ตามลำดับ) ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก (EXTRA) กับ อัตรามโนทัศน์ด้านร่างกาย (PHY), อัตรามโนทัศน์ด้านครอบครัว (FAM) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .20$ และ $r = .22$ ตามลำดับ) ส่วน ลักษณะบุคลิกภาพแบบบุคลิกภาพแบบเปิดตัว (EXTRA) กับ อัตรามโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา (ETHIC) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .17$) ส่วน ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก (EXTRA) กับ อัตรามโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง (CRI) นั้นไม่มีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 8 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (Openness) กับอัตรามโนทัศน์ในด้านต่างๆ และอัตรามโนทัศน์โดยรวม เมื่อวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (N=200)

คู่สหสัมพันธ์	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)
OPEN & PHY	.10
OPEN & ETHIC	.10
OPEN & PER	.27***
OPEN & FAM	.11
OPEN & SOC	.30***
OPEN & CRI	-.15*
OPEN & IDEN	.20**
OPEN & SAT	.20**
OPEN & BEH	.22**
OPEN & SELF-TOTAL	.23**

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพ เปิดรับประสบการณ์ (OPEN) กับ อัตรามโนทัศน์ด้านส่วนตัว (PER), อัตรามโนทัศน์ด้านสังคม (SOC) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .27$ และ $r = .30$ ตามลำดับ) อัตรามโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ (IDEN), อัตรามโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตน (SAT), อัตรามโนทัศน์ด้านพฤติกรรม (BEH) และ อัตรามโนทัศน์โดยรวม (SELF-TOTAL) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .20$, $r = .20$, $r = .22$ และ $r = .23$ ตามลำดับ) ส่วน ลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (OPEN) กับ อัตรามโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง (CRI) มีสหสัมพันธ์ทางลบกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .15$) ส่วน ลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (OPEN) กับ อัตรามโนทัศน์ด้านร่างกาย (PHY), อัตรามโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา (ETHIC) และ อัตรามโนทัศน์ด้านครอบครัว (FAM), นั้นไม่มีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 9 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness) กับอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ และอัตมโนทัศน์โดยรวม เมื่อวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (N=200)

คู่สหสัมพันธ์	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)
AGREE & PHY	.13
AGREE & ETHIC	.26***
AGREE & PER	.29***
AGREE & FAM	.24**
AGREE & SOC	.07
AGREE & CRI	-.25***
AGREE & IDEN	.27***
AGREE & SAT	.14
AGREE & BEH	.30***
AGREE & SELF-TOTAL	.26***

** $p < .01$, *** $p < .001$

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพแบบความเป็นมิตร (AGREE) กับ อัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา (ETHIC), อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว (PER), อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ (IDEN), อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม (BEH) และ อัตมโนทัศน์โดยรวม (SELF-TOTAL) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .26, r = .29, r = .27, r = .30$ และ $r = .26$ ตามลำดับ) ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (AGREE) กับอัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว (FAM) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .24$) ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (AGREE) กับ อัตมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง (CRI) มีสหสัมพันธ์ทางลบกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -.25$) ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (AGREE) กับ อัตมโนทัศน์ด้านสังคม (SOC) และ อัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตน (SAT) นั้นไม่มีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 10 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) กับอัตรามโนทัศน์ในด้านต่างๆ และอัตรามโนทัศน์โดยรวม เมื่อวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (N=200)

คู่สหสัมพันธ์	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)
CONSCI & PHY	.39***
CONSCI & ETHIC	.46***
CONSCI & PER	.35***
CONSCI & FAM	.35***
CONSCI & SOC	.23**
CONSCI & CRI	-.24**
CONSCI & IDEN	.41***
CONSCI & SAT	.39***
CONSCI & BEH	.42***
CONSCI & SELF-TOTAL	.47***

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (CONSCI) กับ อัตรามโนทัศน์ด้านร่างกาย (PHY), อัตรามโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา (ETHIC), อัตรามโนทัศน์ด้านส่วนตัว (PER), อัตรามโนทัศน์ด้านครอบครัว (FAM), อัตรามโนทัศน์ด้านสังคม (SOC), อัตรามโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ (IDEN), อัตรามโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตนเอง (SAT), อัตรามโนทัศน์ด้านพฤติกรรม (BEH) อัตรามโนทัศน์และอัตรามโนทัศน์โดยรวม (SELF-TOTAL) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .39$, $r = .46$, $r = .35$, $r = .35$, $r = .23$, $r = .41$, $r = .39$, $r = .42$ และ $r = .47$ ตามลำดับ) ลักษณะบุคลิกภาพแบบความมีจิตสำนึก (CONSCI) กับ อัตรามโนทัศน์ด้านสังคม (SOC) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .23$) ส่วนลักษณะบุคลิกภาพแบบความมีจิตสำนึก (CONSCI) กับ อัตรามโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง (CRI) มีสหสัมพันธ์ทางลบกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -.24$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอ้อมโนทัศน์กับบุคลิกภาพด้านต่างๆด้วย วิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณแบบนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Method)

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรที่ทำนายอ้อมโนทัศน์โดยรวมโดยวิธีการนำตัวแปรเป็นเข้าทั้งหมด (Enter Multiple Regression Analysis) (N = 200)

ตัวแปรทำนาย	ตัวแปรเกณฑ์ได้แก่อ้อมโนทัศน์โดยรวม			
	B	S.E _B	β	t
Neuroticism	-1.071	.318	-.192	-3.370**
Extraversion	1.907	.295	.366	6.454***
Openness	.611	.357	.100	1.710
Agreeableness	.835	.415	.117	2.012*
Conscientiousness	1.847	.318	.346	5.810***
		R = .646***	R ² = .418***	S.E _{est} = 22.362

*p < .05, **p < .01, ***p < .001

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของบุคลิกภาพที่มีผลต่ออ้อมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ได้แก่ ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก (Extraversion) และ ลักษณะบุคลิกภาพแบบความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) และ $\beta = .366$ และ $.346$ ตามลำดับ) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของบุคลิกภาพที่มีผลต่ออ้อมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness) ($\beta = .117$) และ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของบุคลิกภาพที่มีผลต่ออ้อมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) ($\beta = -.192$) ส่วนลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (Openness) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งลักษณะบุคลิกภาพทั้งหมดรวมกันอธิบายอ้อมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางได้ร้อยละ 41.8 ($R^2 = .418$)

บทที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ และอัตมโนทัศน์ในวัยรุ่นตอนกลาง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากบทที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการทดสอบค่าสถิติที (t-test) ในความแตกต่างของคะแนนบุคลิกภาพและคะแนนอัตมโนทัศน์ในแต่ละด้าน ของเพศหญิงเพศชาย ในตารางที่ 3 และตารางที่ 4 พบว่าเพศหญิง มีคะแนนบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) มากกว่าเพศชาย ($p < .01$) และอัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย เพศชายมีมากกว่าเพศหญิง ($p < .05$) และเมื่อนำลักษณะบุคลิกภาพแบบความไม่มั่นคงทางอารมณ์ และอัตมโนทัศน์ทางด้านร่างกายมาหาค่าสหสัมพันธ์กันพบว่าวัยรุ่นหญิงมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทางลบ ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพแบบความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) กับอัตมโนทัศน์ด้านร่างกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -.38$) ส่วนวัยรุ่นชาย นั้นไม่มีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบด้วยค่า Fisher's Z พบว่าทั้งสองกลุ่มนั้นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = 2.017$)

กล่าวได้ว่าเพศหญิงนั้นมีโอกาสที่ประสบกับ อารมณ์ทางลบ ความรู้สึกทางลบ เช่น ความวิตกกังวล ความโกรธ ภาวะซึมเศร้า มีการตอบสนองทางอารมณ์สูงกว่าเพศชาย และการที่มีอัตมโนทัศน์ทางกายต่ำกว่าเพศชายเป็นเพราะว่าการเปลี่ยนแปลงในรูปร่างของตนเอง และมีความกังวลเกี่ยวกับรูปร่างและร่างกายของตนเอง และจากการคาดหวังของสังคมที่ว่าผู้หญิงที่สวยงามต้องรูปร่างผอมสวย การไม่พึงพอใจในรูปร่างของตนเองจึงมีผลทำให้เกิดความวิตกกังวลในเรื่องนี้ และจากการศึกษาที่ผ่านมาในเรื่องของผู้ป่วย Anorexia พบว่าเพศหญิงมีแนวโน้มที่มีอาการป่วยมากกว่าเพศชาย

ซึ่งสอดคล้องกับ Meta-Analysis ของ Hyde (2005) ได้ทำ จากงานวิจัยที่รายงานมา 13 ราย พบว่าลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) นั้นเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย และ Francis (1995) พบว่าลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) นั้นเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย

และมีงานวิจัยของ Feingold & Mazzella (1998) พบว่าเพศหญิงนั้นมีความพึงพอใจทางกายภาพต่ำกว่าเพศชาย

2. ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) กับอัตมโนทัศน์และอัตมโนทัศน์โดยรวมและในด้านต่างๆ

จากการทดสอบโดยหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน จากตารางที่ 6 พบว่า บุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) มีสหสัมพันธ์ทางลบกับอัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย ($r = -.31, p < .001$) อัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา ($r = -.17, p < .05$) อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว ($r = -.30, p < .001$) อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์แห่งตน ($r = -.18, p < .05$) อัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตนเอง ($r = -.21, p < .01$) อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม ($r = -.29, p < .001$) และอัตมโนทัศน์โดยรวม ($r = -.26, p < .001$)

กล่าวคือลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) นั้นจะมีผลทำให้อัตมโนทัศน์โดยรวมและอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆต่ำ ลักษณะบุคลิกภาพแบบนี้ มักมีแนวโน้มที่จะประสบกับ อารมณ์ทางลบ ความรู้สึกทางลบ เช่น ความวิตกกังวล ความโกรธ ภาวะซึมเศร้า มักมีการตอบสนองทางอารมณ์สูง และรุนแรงกว่าปกติ ความหงุดหงิดขี้โมโห ดังนั้นจึงมีแนวโน้มจะมองตนเองในทางที่ไม่ดี ไม่พึงพอใจในตนเอง รับรู้ว่าตนเองมีลักษณะทางร่างกาย ศีลธรรมจรรยา คุณค่าในตนเอง เอกลักษณ์ พฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง รวมถึงรับรู้ว่าตนเองมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว และบุคคลอื่นในทางที่ไม่ดี หรืออาจเป็นไปได้ว่าบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ต่ำนั้น จะทำให้มีลักษณะอารมณ์ทางลบ มีอารมณ์เสียบ่อย เกิดปัญหาในการควบคุมอารมณ์ ทำให้ความสามารถในการคิด การตัดสินใจลดลง รวมถึงมีระดับความเครียดที่สูง

ส่วนผลการวิจัยพบว่าลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) นั้นมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง ($r = .33, p < .01$) นั้นกล่าวได้ว่าผู้ที่มีลักษณะบุคลิกภาพแบบความไม่มั่นคงทางอารมณ์สูงนั้นจะมองตนเองในทางลบ เนื่องจากข้อความนั้นเป็นไปในทางลบทั้งหมด 10 ข้อกระทง ทำให้มีคะแนนในการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองสูง

3. ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพแบบบุคลิกภาพการแสดงออก (Extraversion) กับอัตมโนทัศน์และอัตมโนทัศน์โดยรวมและในด้านต่างๆ ดังนี้

จากการทดสอบโดยหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน จากตารางที่ 7 พบว่า ลักษณะบุคลิกภาพแบบบุคลิกภาพการแสดงออก (Extraversion) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย ($r = .20, p < .01$) อัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา ($r = .17, p < .05$) อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว ($r = .39, p < .001$) อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว ($r = .22, p < .01$) อัตมโนทัศน์ด้านสังคม ($r = .59, p < .001$) อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์แห่งตน ($r = .41, p < .001$) อัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตนเอง ($r = .25, p < .001$) อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม ($r = .40, p < .001$) และอัตมโนทัศน์โดยรวม ($r = .42, p < .001$)

กล่าวคือลักษณะบุคลิกภาพแบบบุคลิกภาพการแสดงออก (Extraversion) นั้นเป็นลักษณะที่ชื่นชอบในการแสดงออก และปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก บุคคลประเภท extravert นั้นจะสนุกสนานไปกับการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีชีวิตชีวา และมักจะประสบกับอารมณ์ในทางบวก บุคคลที่มีลักษณะดังนี้นั้นมักเป็นคนทีกระตือรือร้น และเป็นผู้เริ่ม เป็นผู้นำกิจกรรมต่างๆ เวลาอยู่ในกลุ่มจะช่างพูดช่างคุย และเป็นที่ดึงดูดความสนใจจากผู้อื่น ดังนั้นจึงมีแนวโน้มในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ไปในทางบวก มองตัวเองว่ามีคุณค่า มองตัวเองทางด้านศีลธรรม ด้านพฤติกรรม ด้านครอบครัว ในทางบวก และมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว และบุคคลอื่นในทางที่ดี มีความมั่นใจในการแสดงออกของตนเองต่อผู้อื่น และต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อัตมโนทัศน์ด้านสังคมนั้น มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = .59, p < .001$)

4. ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (Openness) กับอัตมโนทัศน์และอัตมโนทัศน์โดยรวมและในด้านต่างๆ

จากการทดสอบโดยหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน จากตารางที่ 8 พบว่า บุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (Openness) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับ อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว ($r = .27, p < .001$) อัตมโนทัศน์ด้านสังคม ($r = .30, p < .001$) อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์แห่งตน ($r = .20, p < .01$) อัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตนเอง ($r = .20, p < .01$) อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม ($r = .22, p < .01$) อัตมโนทัศน์โดยรวม ($r = .23, p < .01$) และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับอัตมโนทัศน์ด้านการ

วิพากษ์วิจารณ์ตน ($r = -.15, p < .05$)

กล่าวคือลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (Openness) นั้น เป็นลักษณะที่มีความเด่นชัดในด้านจินตนาการ เป็นคนมีความคิดสร้างสรรค์ เปิดรับประสบการณ์ใหม่ๆ ชอบศิลปะวัฒนธรรม ความสวยงาม ดังนั้นจึงมีแนวโน้มในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ไปในทางบวก เนื่องจากเป็นลักษณะที่เปิดรับประสบการณ์ใหม่ๆ เข้ามาในชีวิต เรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ ไม่ยึดติดกับสิ่งเดิม ทำให้บุคคลที่มีลักษณะนี้มีสัมพันธที่ดีกับบุคคลอื่นในสังคม ยอมรับฟังผู้อื่น พัฒนาความคิดไปในทางบวก นำสิ่งใหม่ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ และพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าในชีวิต

5. ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness) กับอัตมโนทัศน์และอัตมโนทัศน์โดยรวมและในด้านต่างๆ

จากการทดสอบโดยหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน จากตารางที่ 9 ผลพบว่า ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา ($r = .26, p < .001$) อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว ($r = .29, p < .001$) อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว ($r = .24, p < .01$) อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์แห่งตน ($r = .27, p < .01$) อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม ($r = .30, p < .01$) อัตมโนทัศน์โดยรวม ($r = .26, p < .01$) และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับอัตมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตน ($r = -.25, p < .001$)

กล่าวคือลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness) เป็นลักษณะบุคลิกภาพในเรื่องของการให้ความร่วมมือ และความสามัคคีในสังคม บุคคลที่มีลักษณะนี้มักจะโอนอ่อนผ่อนปรนกับผู้อื่น มีความคิดเอาใจใส่ผู้อื่น มีความเป็นมิตรใจคอกว้างขวาง ฟังหาได้ และมีลักษณะประณีประนอม เป็นคนมองในแง่ดีของบุคคล เชื่อว่าคนเรานั้นโดยพื้นฐานเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ ไว้เนื้อเชื่อใจได้ ดังนั้นบุคคลประเภทนี้จะมองตนเองและมองผู้อื่นในทางบวก รับรู้ว่าตนเองมีศีลธรรมจรรยา มองตนเองมีคุณค่า มีความพึงพอใจในเอกลักษณ์ของตน รับรู้ว่าตนเองมีความสัมพันธ์กับครอบครัวในทางที่ดี

6. ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) กับอัตมโนทัศน์และอัตมโนทัศน์โดยรวมและในด้านต่างๆ

จากการทดสอบโดยหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน จากตารางที่ 10 ผลพบว่า ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) นั้นมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย ($r = .39, p < .001$) อัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา ($r = .46, p < .001$) อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นส่วนตัว ($r = .35, p < .001$) อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว ($r = .35, p < .001$) อัตมโนทัศน์ด้านสังคม ($r = .23, p < .01$) อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ ($r = .41, p < .001$) อัตมโนทัศน์ในด้านความพึงพอใจในตนเอง ($r = .39, p < .001$) อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรมที่ตนแสดงออก ($r = .42, p < .001$) อัตมโนทัศน์โดยรวม ($r = .47, p < .001$) และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับ อัตมโนทัศน์ในด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง ($r = -.24, p < .01$)

กล่าวคือลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) นั้น เป็นลักษณะบุคคลที่มีความรอบคอบ ความละเอียดถี่ถ้วน ความรับผิดชอบ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีวินัยตนเอง มีความซื่อสัตย์ เชื่อถือได้ เป็นคนที่แสวงหาความสมบูรณ์แบบ และให้ความสำคัญกับงาน ซึ่งบุคคลในลักษณะนี้จะมองตนเองว่ามีคุณค่า เป็นที่พอใจ สังคมยอมรับ นอกจากนี้ยังทำให้เขามีโอกาสประสบความสำเร็จได้มาก ทำให้บุคคลที่มีลักษณะบุคลิกภาพแบบ Conscientiousness สูงนั้น มีอัตมโนทัศน์ที่ดีต่อตนเอง และเมื่อประเมินตนเองในด้านใดด้านหนึ่งดีแล้ว ก็จะมีผลทางบวกต่อการประเมินในด้านอื่นด้วย กล่าวคือบุคคลอธิบายตนเองในทางที่ดี มีความพึงพอใจในภาพลักษณ์ตนเองที่เขารับรู้ พึงพอใจในตนเอง มีการรับรู้วิถีทางในการประพฤติตนในทางดี มองตนเองเกี่ยวกับสุขภาพและร่างกายในทางบวก นอกจากนี้ยังมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับสมาชิกในครอบครัวและกับผู้อื่น

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Peterson & White man (2007) ซึ่งพบว่า ลักษณะบุคลิกภาพแบบ Conscientiousness นั้นมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับ อัตมโนทัศน์ด้านการเรียนของนักเรียน และ Robinson (2007) พบว่าบุคลิกภาพแบบ Neuroticism นั้นมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับ ลักษณะอารมณ์ทางลบ

Shafer (2000) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ และบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณพบว่าลักษณะบุคลิกภาพ เปิดรับประสบการณ์ (Openness) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตมโนทัศน์ส่วนบุคคล ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) นั้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ความสามารถทางการเรียน

อัตมโนทัศน์ด้านสังคม อัตมโนทัศน์ส่วนบุคคล การรับรู้ความสามารถของตน และอัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก (Extraversion) นั้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ อัตมโนทัศน์ทางสังคม และการทำกับตนเอง ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ การทำกับตนเอง และลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) นั้นมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตมโนทัศน์ด้านสังคม การรับรู้ความสามารถของตน และอัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว

Francis (1995) พบว่าอัตมโนทัศน์นั้น มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับ ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก (Extraversion) และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับ ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism)

7. ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับบุคลิกภาพด้านต่างๆด้วย วิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณแบบนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Method)

จากการนำลักษณะบุคลิกภาพทั้ง 5 ลักษณะนั้นมาวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ จากตารางที่ 11 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของบุคลิกภาพที่มีผลต่ออัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ได้แก่ ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก (Extraversion) และ ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) และ ($\beta = .366$ และ $.346$ ตามลำดับ) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของบุคลิกภาพที่มีผลต่ออัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness) ($\beta = .117$) และ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของบุคลิกภาพที่มีผลต่ออัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) ($\beta = -.192$) ส่วนลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (Openness) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า ลักษณะบุคลิกภาพแบบ เปิดตัวนั้นมีความสำคัญเชิงบวกกับอัตมโนทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ ลักษณะบุคลิกภาพแบบ จิตสำนึก และ ลักษณะบุคลิกภาพแบบ ยอมตาม ส่วนลักษณะบุคลิกภาพแบบความไม่มั่นคงทางอารมณ์ นั้นมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตมโนทัศน์

จากการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณนี้ พบว่าลักษณะบุคลิกภาพทั้งหมดรวมกัน อธิบายอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลางได้ร้อยละ 41.8 ($R^2 = .418$) ดังนั้นลักษณะบุคลิกภาพนั้นจึงมีส่วนในการพัฒนา และเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ของบุคคล แต่ทว่ายังคงมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องได้ด้วย เช่นรูปแบบการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ผู้ปกครอง สถานภาพทางบ้าน สังคมสิ่งแวดล้อมรอบตัว หรือแม้กระทั่งพื้นฐานทางอารมณ์ที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด คอยหล่อหลอมและมีส่วนในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาต่อไปเพื่อหาอิทธิพลร่วม ที่มีส่วนต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ โดยสามารถนำไปพัฒนา และปรับปรุงโปรแกรมต่างๆ เพื่อมีส่วนในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ เพื่อให้มีความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก ทางที่ดี เมื่อมีความคิดเห็นกับตนเองในทางบวกแล้ว ก็สามารถกระทำสิ่งต่างได้ไม่ จะเป็นการเรียน การงาน หรือว่ากิจกรรมอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ และอัตมโนทัศน์ในด้านต่างๆ ของวัยรุ่นตอนกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างทำการวิจัยในครั้งนี้คือ วัยรุ่นตอนกลางที่เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 200 คน จากโรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัยจังหวัดสุพรรณบุรีและ โรงเรียนสงวนหญิง โดยมีเพศชาย 101 คน เพศหญิง 99 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. มาตรฐานบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ ซึ่งประกอบไปด้วย
 - ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism)
 - ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก (Extraversion)
 - ลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (Openness)
 - ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness)
 - ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness)

2. มาตรฐานอัตมโนทัศน์แทนเนสซี ซึ่งประกอบไปด้วย
 - อัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย (Physical Self)
 - อัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา (Moral Ethical Self)
 - อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นส่วนตัว (Personal Self)
 - อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว (Family Self)
 - อัตมโนทัศน์ด้านสังคม (Social Self)
 - อัตมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง (Self-Criticism)
 - อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ (Identity)
 - อัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตนเอง (Self-Satisfaction)

อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม (Behavior)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความรู้สึกและความคิดเห็น ซึ่งประกอบไปด้วยมาตรวัดบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ จำนวน 50 ข้อ และมาตรวัดอัตมโนทัศน์เทเนสซี จำนวน 100 ข้อ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนแล้วนำ คะแนนมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS สถิติที่ใช้มีดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) คะแนนสูงสุด (Maximum Score) ต่ำสุด (Minimum Score) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ทางสถิติ (Statistical Analysis)

1. ใช้สถิติทดสอบค่าสหสัมพันธ์ Pearson Correlation เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ และอัตมโนทัศน์ตาม มาตรวัดอัตมโนทัศน์เทเนสซี ที่ประกอบไปด้วยด้านต่างๆ ของอัตมโนทัศน์ 9 ด้าน
2. ใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทำการทดสอบความแตกต่างของ ลักษณะของบุคลิกภาพ และอัตมโนทัศน์ ในเพศหญิงและเพศชาย
3. ใช้สถิติวิเคราะห์ การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์กับบุคลิกภาพด้านต่างๆด้วย วิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณแบบนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Method)

ผลการวิจัย

1. เพศหญิงมีลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) สูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเพศชายมี อึดมโนทัศน์ด้านร่างกาย สูงกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) กับอึดมโนทัศน์ด้านร่างกายพบว่าวัยรุ่นหญิงมีสหสัมพันธ์ทางลบมากกว่าวัยรุ่นชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (Neuroticism) มีสหสัมพันธ์ทางลบกับอึดมโนทัศน์โดยรวมและอึดมโนทัศน์ด้านต่างๆ ยกเว้นด้านครอบครัว และด้านสังคม และมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับอึดมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง
3. ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก (Extraversion) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับอึดมโนทัศน์โดยรวมและอึดมโนทัศน์ด้านต่างๆ
4. ลักษณะบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ (Openness) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับอึดมโนทัศน์โดยรวมและอึดมโนทัศน์ด้านต่างๆ ยกเว้นด้านร่างกาย ด้านสังคม และด้านครอบครัว และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับอึดมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง
5. ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร (Agreeableness) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับอึดมโนทัศน์โดยรวมและอึดมโนทัศน์ด้านต่างๆ ยกเว้นด้านร่างกาย ด้านสังคม และด้านความพึงพอใจในตน และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับอึดมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง
6. ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก (Conscientiousness) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับอึดมโนทัศน์โดยรวมและอึดมโนทัศน์ด้านต่างๆ และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับอึดมโนทัศน์ด้านการวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง
7. ลักษณะบุคลิกภาพความมีจิตสำนึก, ลักษณะบุคลิกภาพการแสดงออก, ลักษณะบุคลิกภาพความไม่มั่นคงทางอารมณ์ ลักษณะบุคลิกภาพความเป็นมิตร และบุคลิกภาพเปิดรับประสบการณ์ รวมกันสามารถอธิบายอึดมโนทัศน์ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยนี้ศึกษาภาพรวมของลักษณะบุคลิกภาพ ในการวิจัยต่อไปนั้น ควรศึกษาถึงองค์ประกอบย่อยที่อยู่ในลักษณะบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบด้วย เพื่อแสดงความชัดเจนถึงความสัมพันธ์มากขึ้น
2. ควรศึกษาปัจจัยภายนอกอื่นๆเช่นรูปแบบการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ผู้ปกครอง สถานภาพทางครอบครัว สังคมสิ่งแวดล้อมรอบตัว หรือแม้กระทั่งพื้นฐานทางอารมณ์ที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ที่มีผลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้วย
3. ควรศึกษาปัจจัยภายนอกอื่นๆเช่นรูปแบบการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ผู้ปกครอง สถานภาพทางครอบครัว สังคมสิ่งแวดล้อมรอบตัว หรือแม้กระทั่งพื้นฐานทางอารมณ์ที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ที่มีผลต่อการพัฒนาอัตมโนทัศน์ด้วย
4. การศึกษาในส่วนภูมิภาคนี้ศึกษาจากจังหวัดเดียว ควรศึกษาจากจังหวัดและภาคอื่นร่วมด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จิรนาถ จนาศักดิ์. (2544). *ปัจจัยคัดสรรที่มีผลต่ออัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นตอนกลาง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชิตาพร เลียงวิจิตร. (2545.). *ลักษณะบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานและอัตราการขาดงาน*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นภาพรณั จันทศัพท์. (2549). *การวิเคราะห์ตัวแปรที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์*. ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นาตยา แก้วมะเรง. (2539). *การเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ระหว่างเด็กวัยรุ่นที่มีบุคลิกภาพตามทฤษฎี ของแคทเทิลด้านการเข้าสังคม ความวิตกกังวล และความเครียดที่แตกต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร. (2549). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. เอกสารคำสอน คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรรยา หิรัญศิริ. (2548). *การเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ของเยาวชนชายที่กระทำผิดในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน และในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริจันทร์ เหล่าภักดี. (2544). *ผลของเทคนิคที่ช่วยน้องที่มีต่อการเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ในเด็กกลุ่มเสี่ยงวัยก่อนวัยรุ่น เพื่อป้องกันปัญหาเสพติด*. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2548). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 12)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

- เสาวนีย์ บุญสูง. (2542). การเปรียบเทียบอัตมโนทัศน์ของนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทิงวิทยาคม จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าอิสระ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อภิขญา สุทธิสิงห์. (2541). การศึกษาสัมพันธระหว่างองค์ประกอบพฤติกรรมแบบเอและอัตมโนทัศน์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมพร พิพิธเจริญพร. (2545). ลักษณะบุคลิกภาพแบบ "The Big Five" พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และคุณภาพการบริการของพนักงานตามการรับรู้ของหัวหน้างาน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

- Bratko, D., Premuzic, T. C., & Saks, Z. (2006). Personality and school performance: Incremental validity of self- and peer-ratings over intelligence. *Personality and Individual Differences* 41, 131-142.
- Derlega, V. A., Winstead, B. A., & Jones, W.H. (2005). *Personality contemporary theory and research* (3rd ed.). Belmont: Thomson Wadsworth.
- Francis, L. J., Carter M., & Jones S. (1995). The properties of the lipsitt self-concept scale In relationship to sex, social desirability, neuroticism and extraversion. *Journal of Personality and Individual Difference*. 19, 619-624.
- Kelly, S., & Courts, N. (2007). The professional self-concept of new graduate nurses. *Nurse Education in Practice* 7, 332-337.
- Hyde, J. S. (2005). The gender similarities hypothesis. *Journal of American Psychologist*, 60. 581-592.

Noftle, E. E., & Robins, R. W. (2007). Personality predictors of academic outcomes: big five correlates of GPA and SAT scores. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93, 116-130.

Martin, J. H., Montgomery, R. L., & Saphian, D. (2006). Personality, achievement test scores, and high school percentile as predictors of academic performance across four years of coursework. *Journal of Research in Personality*, 40, 424-431.

Shafer, A.B. (2000) Relation of the big five to biodata and aspects of the self. *Journal of Personality and Individual Differences*, 28, 1017-1035.

ภาคผนวก ก

แบบสำรวจความรู้สึกและความคิดเห็น

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้ประกอบไปด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความรู้สึกและความคิดเห็นของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี ข้อมูลจากการตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและนำมาใช้เพื่อการสรุปเป็นภาพรวมเท่านั้น จึงไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้นต่อตัวท่าน โปรดอ่านและตอบให้ครบทุกข้อ ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงในความร่วมมือของท่าน

ตอนที่ 1 โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าตรงหรือเป็นความจริงเกี่ยวกับตัวท่านเพียงใด และกาเครื่องหมาย X ลงบนตัวเลขในช่องทางขวามือที่เป็นคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	1 ไม่ตรง เลย	2 ค่อนข้าง ไม่ ตรง	3 ตรงและ ไม่ตรง พอๆกัน	4 ค่อนข้าง ตรง	5 ตรง มาก ที่สุด
1	ฉันไม่ใช่คนตกใจง่าย	1	2	3	4	5
2	ฉันสนิทสนมกับคนอื่นได้ง่าย	1	2	3	4	5
3	สิ่งที่เกี่ยวข้องกับความสุนทรีย์และศิลปะมีความหมายกับฉันมาก	1	2	3	4	5
4	บางคนคิดว่าฉันเป็นคนอวดดี	1	2	3	4	5
5	ฉันไม่สามารถจัดระบบสิ่งของรอบๆตัวได้	1	2	3	4	5
6	ฉันเป็นคนขี้อิจฉากังวล	1	2	3	4	5
7	ฉันรู้สึกสนุกเมื่อได้พบปะกับคนมากมาย	1	2	3	4	5
8	ฉันสนุกกับการแก้ปัญหาที่ต้องใช้ความคิด	1	2	3	4	5
9	ผู้คนมองว่าฉันเป็นคนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	1	2	3	4	5
10	ฉันชอบอยู่สบายๆโดยไม่ต้องมีเป้าหมายในชีวิต	1	2	3	4	5
11	ฉันไม่ใช่คนที่มีอารมณ์อ่อนไหว	1	2	3	4	5
12	คนที่ฉันรู้จักหลายคนบอกว่าฉันเป็นคนเย็นชา	1	2	3	4	5
13	เมื่ออารมณ์ของฉันเปลี่ยนแปลงฉันจะรู้สึกได้ทันที	1	2	3	4	5
14	ฉันเป็นคนอ่านหนังสือง่าย	1	2	3	4	5
15	ฉันไม่ใช่คนที่มีระเบียบมากนัก	1	2	3	4	5
16	ฉันมักทำตามความรู้สึกที่เกิดขึ้นขณะนั้น	1	2	3	4	5
17	ฉันชอบอยู่ร่วมกับผู้คนมากๆ	1	2	3	4	5
18	เมื่อต้องทำอะไร ฉันชอบลองหาวิธีทำแบบใหม่ๆ	1	2	3	4	5
19	ผู้คนมักมองว่าฉันเป็นคนที่เห็นอกเห็นใจ และห่วงใยผู้อื่น	1	2	3	4	5

ภาคผนวก ก

ข้อที่	ข้อความ	1 ไม่ตรง เลย	2 ค่อนข้างไม่ ตรง	3 ตรงและ ไม่ตรง พอๆกัน	4 ค่อนข้าง ข้าง ตรง	5 ตรง มาก ที่สุด
20	ฉันเป็นคนที่มีวินัยในตนเอง	1	2	3	4	5
21	ฉันตื่นตระหนกทุกครั้ง เมื่อเจอเหตุการณ์ฉุกเฉิน	1	2	3	4	5
22	ฉันเป็นคนร่าเริงและมองโลกในแง่ดี	1	2	3	4	5
23	ฉันเป็นคนที่มีความสงสัยใคร่รู้	1	2	3	4	5
24	ฉันมักใช้เส้นให้เลี้ยวเล็กน้อยๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ	1	2	3	4	5
25	ฉันชอบให้สิ่งของอยู่เป็นที่เป็นทาง	1	2	3	4	5
26	เรื่องไม่สบายอารมณ์เล็กน้อยๆ ก็สามารถทำให้ฉัน หงุดหงิดได้	1	2	3	4	5
27	ฉันเป็นคนที่เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย	1	2	3	4	5
28	ฉันหลงใหลในความงามของศิลปะและธรรมชาติ	1	2	3	4	5
29	ฉันไม่ลังเลที่จะแสดงความโกรธออกมาเมื่อจำเป็น	1	2	3	4	5
30	บ่อยครั้งที่ฉันไม่สามารถทำงานจนเสร็จได้	1	2	3	4	5
31	บ่อยครั้งที่ฉันรู้สึกเศร้าและว่าเหว	1	2	3	4	5
32	ถ้าฉันเลือกได้ ฉันอยากแยกไปอยู่คนเดียวมากกว่าอยู่ กันเป็นกลุ่ม	1	2	3	4	5
33	ฉันคิดว่าความรู้สึกหรืออารมณ์ที่ฉันมี เป็นสิ่งสำคัญใน ชีวิต	1	2	3	4	5
34	คนส่วนใหญ่มองว่าฉันเป็นคนสงบเสงี่ยมเจียมตัว	1	2	3	4	5
35	ฉันมักเก็บของไม่เป็นที่	1	2	3	4	5
36	เมื่อบางอย่างไม่เป็นไปตามแผน ฉันมักรู้สึกท้อแท้หมด กำลังใจ	1	2	3	4	5
37	ฉันไม่ค่อยหัวเราะบ่อยนัก	1	2	3	4	5
38	ฉันรับรู้ความรู้สึกของตนเองอยู่ตลอดเวลา	1	2	3	4	5
39	เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น ฉันพร้อมที่จะลืมนและให้อภัย คนอื่นเสมอ	1	2	3	4	5
40	เนทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างระมัดระวัง	1	2	3	4	5
41	เมื่อฉันทำอะไรผิดพลาดต่อหน้าผู้อื่น ฉันจะรู้สึกอับ อายแทบแทรกแผ่นดิน	1	2	3	4	5
42	ฉันชอบทำอะไรตามลำพังคนเดียว	1	2	3	4	5
43	ฉันชอบลองกิจกรรมใหม่ๆ ที่มีความหลากหลาย	1	2	3	4	5
44	ฉันไม่ชอบใช้กลยุทธ์ให้คนอื่นทำตามที่ฉันต้องการ	1	2	3	4	5
45	ฉันให้ความสำคัญกับความเป็นระเบียบเรียบร้อย	1	2	3	4	5

ภาคผนวก ก

ข้อที่	ข้อความ	1 ไม่ตรง เลย	2 ค่อนข้าง ไม่ ตรง	3 ตรงและ ไม่ตรง พอๆกัน	4 ค่อนข้าง ข้าง ตรง	5 ตรง มาก ที่สุด
46	ฉันไม่เคยรู้สึกสิ้นหวังเมื่อเผชิญปัญหาเฉพาะหน้า	1	2	3	4	5
47	หลายคนมองว่าฉันเป็นคนไม่ค่อย่าเรียง	1	2	3	4	5
48	ฉันยินดีรับฟังความคิดเห็นใหม่ๆ	1	2	3	4	5
49	ฉันมักจะเกรงใจและคำนึงถึงผู้อื่นเสมอ	1	2	3	4	5
50	บ่อยครั้งที่ฉันไม่ได้คืนสิ่งของที่ยืมมาเพราะหลงลืม	1	2	3	4	5

ตอนที่ 2 โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าตรงหรือเป็นความจริงเกี่ยวกับตัวท่านเพียงใด และกาเครื่องหมาย X ลงบนตัวเลขในช่องทางขวามือที่เป็นคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	1 ไม่ตรง เลย	2 ค่อนข้าง ข้างไม่ ตรง	3 ตรงและ ไม่ตรง พอๆกัน	4 ค่อนข้าง ข้าง ตรง	5 ตรง มาก ที่สุด
1	ฉันมีร่างกายแข็งแรง	1	2	3	4	5
2	ฉันเป็นคนมีเสน่ห์น่าสนใจ	1	2	3	4	5
3	ฉันคิดว่าฉันเป็นคนสะอาด	1	2	3	4	5
4	ฉันเป็นคนที่ดีคนหนึ่ง	1	2	3	4	5
5	ฉันเป็นคนซื่อสัตย์	1	2	3	4	5
6	ฉันเป็นคนเลว	1	2	3	4	5
7	ฉันเป็นคนร่าเริง	1	2	3	4	5
8	ฉันเป็นคนใจเย็น และเรียบง่าย	1	2	3	4	5
9	ฉันเป็นคนที่ไม่มีความสำคัญ	1	2	3	4	5
10	ฉันมีครอบครัวที่พร้อมจะช่วยเหลือฉันเสมอ ไม่ว่าฉัน จะมีปัญหาอะไร	1	2	3	4	5
11	ฉันเป็นสมาชิกของครอบครัวที่มีความสุข	1	2	3	4	5
12	เพื่อนๆไม่มีความเชื่อถือในตัวฉัน	1	2	3	4	5
13	ฉันให้ความเป็นมิตรกับทุกคน	1	2	3	4	5
14	ฉันเป็นที่นิยมในหมู่เพื่อนๆ	1	2	3	4	5
15	ฉันไม่สนใจเรื่องราวของคนอื่น	1	2	3	4	5
16	ฉันไม่ได้พูดความจริงเสมอไป	1	2	3	4	5
17	ฉันโกรธเป็นบางครั้ง	1	2	3	4	5
18	ฉันชอบให้ตัวเองมองดูดี และสะอาดตลอดเวลา	1	2	3	4	5
19	ฉันเจ็บปวดใจอยู่เสมอ	1	2	3	4	5

ภาคผนวก ก

ข้อที่	ข้อความ	1 ไม่ตรง เลย	2 ค่อนข้างไม่ ตรง	3 ตรงและ ไม่ตรง พอๆกัน	4 ค่อนข้าง ตรง	5 ตรง มาก ที่สุด
20	ฉันเป็นคนป่วย	1	2	3	4	5
21	ฉันเป็นคนเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา	1	2	3	4	5
22	ฉันเป็นคนล้มเหลวทางศีลธรรมจรรยา	1	2	3	4	5
23	ฉันเป็นคนไม่ค่อยมีศีลธรรม	1	2	3	4	5
24	ฉันควบคุมตนเองได้ดี	1	2	3	4	5
25	ฉันเต็มไปด้วยความรังเกียจผู้อื่น	1	2	3	4	5
26	ฉันกำลังจะเป็นบ้าอยู่แล้ว	1	2	3	4	5
27	ฉันเป็นคนสำคัญของเพื่อนๆ และครอบครัวของฉัน	1	2	3	4	5
28	ครอบครัวของฉันไม่รักฉัน	1	2	3	4	5
29	ฉันรู้สึกว่ครอบครัวของฉันไม่วางใจในตัวฉัน	1	2	3	4	5
30	ฉันเป็นที่นิยมในหมู่เพื่อนหญิง	1	2	3	4	5
31	ฉันเกลียดทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้	1	2	3	4	5
32	ฉันเป็นมิตรกับคนอื่นยาก	1	2	3	4	5
33	บางครั้งฉันนึกถึงสิ่งที่ไม่ควรแม้แต่จะพูดถึง	1	2	3	4	5
34	บางครั้งเมื่อรู้สึกไม่สบาย ฉันจะฉุนเฉียวหรือหงุดหงิด	1	2	3	4	5
35	ฉันไม่อ่อนหรือผอมจนเกินไป	1	2	3	4	5
36	ฉันพอใจในรูปร่างลักษณะของฉันดังที่เป็นอยู่	1	2	3	4	5
37	ฉันอยากเปลี่ยนแปลงบางส่วนของร่างกายของฉัน	1	2	3	4	5
38	ฉันพอใจกับพฤติกรรมด้านศีลธรรมของฉัน	1	2	3	4	5
39	ฉันพอใจในการบำเพ็ญตนทางศาสนาของฉันแล้ว	1	2	3	4	5
40	ฉันควรจะไปวัดหรือโบสถ์ให้มากกว่านี้	1	2	3	4	5
41	ฉันพอใจในตัวฉันดังที่ฉันเป็นอยู่	1	2	3	4	5
42	ฉันเป็นคนน่ารักเท่าที่ควรจะเป็น	1	2	3	4	5
43	ฉันเกลียดตัวเอง	1	2	3	4	5
44	ฉันพอใจในความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของฉัน	1	2	3	4	5
45	ฉันเข้าใจครอบครัวของฉันเท่าที่ฉันจะเข้าใจ	1	2	3	4	5
46	ฉันควรไว้วางใจครอบครัวของฉันให้มากกว่านี้	1	2	3	4	5
47	ฉันเข้าสังคมได้เท่าที่ฉันต้องการ	1	2	3	4	5
48	ฉันพยายามเอาใจคนอื่น แต่ก็ไม่ได้มากเกินไป	1	2	3	4	5
49	ฉันไม่เก่งทางด้านกรเข้าสังคมเลย	1	2	3	4	5
50	ฉันไม่ได้ชอบทุกคนที่ฉันรู้จัก	1	2	3	4	5
51	บางครั้งฉันก็เข้าใจเรื่องตลกที่ลามาก	1	2	3	4	5
52	ฉันไม่สูงหรือเตี้ยจนเกินไป	1	2	3	4	5

ภาคผนวก ก

ข้อที่	ข้อความ	1 ไม่ตรง เลย	2 ค่อนข้าง ไม่ ตรง	3 ตรงและ ไม่ตรง พอๆกัน	4 ค่อนข้าง ข้าง ตรง	5 ตรง มาก ที่สุด
53	ฉันไม่รู้สึกสบายดีเท่าที่ควร	1	2	3	4	5
54	ฉันควรจะมีความตึงตังตึงตางเพศมากกว่านี้	1	2	3	4	5
55	ฉันเคร่งในศาสนาเท่าที่ฉันต้องการ	1	2	3	4	5
56	ฉันอยากให้ตนเองเป็นคนที่น่าไว้นับใจมากกว่านี้	1	2	3	4	5
57	ฉันไม่ควรพูดปดมากขนาดนี้	1	2	3	4	5
58	ฉันลาคะเท่าที่ฉันต้องการ	1	2	3	4	5
59	ฉันไม่ได้เป็นดังที่ฉันอยากเป็น	1	2	3	4	5
60	ฉันอยากเป็นคนที่ไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ	1	2	3	4	5
61	ฉันปฏิบัติต่อพ่อแม่ดีเท่าที่ควรจะทำ (หรือเคยปฏิบัติตัวดีต่อพ่อแม่ถ้าท่านไม่อยู่แล้ว)	1	2	3	4	5
62	ฉันหวั่นไหวมากต่อสิ่งที่ครอบครัวของฉันพูด	1	2	3	4	5
63	ฉันควรรักครอบครัวของฉันให้มากขึ้น	1	2	3	4	5
64	ฉันพอใจในการปฏิบัติตัวของฉันต่อผู้อื่น	1	2	3	4	5
65	ฉันควรจะสุภาพต่อผู้อื่นให้มากขึ้น	1	2	3	4	5
66	ฉันควรจะเข้ากับผู้อื่นให้มากขึ้น	1	2	3	4	5
67	ฉันนึกหาบ้างเป็นบางครั้ง	1	2	3	4	5
68	บางครั้งฉันอยากสวด	1	2	3	4	5
69	ฉันดูแลร่างกายของฉันเป็นอย่างดี	1	2	3	4	5
70	ฉันพยายามรักษาบุคลิกภาพให้น่าดูอยู่เสมอ	1	2	3	4	5
71	บ่อยครั้งที่ฉันข่มขาม	1	2	3	4	5
72	ฉันปฏิบัติตามหลักศาสนาในชีวิตประจำวัน	1	2	3	4	5
73	ฉันพยายามเปลี่ยนแปลง เมื่อรู้ว่าฉันกำลังทำในสิ่งผิด	1	2	3	4	5
74	บางครั้งฉันก็ทำสิ่งที่เลวมาก	1	2	3	4	5
75	ฉันสามารถเอาตัวรอดได้เสมอไม่ว่าในสถานการณ์ใด ๆ	1	2	3	4	5
76	ฉันยอมรับฟังคำติเตียนได้โดยไม่โกรธ	1	2	3	4	5
77	ฉันทำอะไรโดยไม่คิดเสียก่อน	1	2	3	4	5
78	ฉันพยายามปฏิบัติอย่างยุติธรรม ต่อเพื่อนๆ และครอบครัวของฉัน	1	2	3	4	5
79	ฉันเอาใจใส่ครอบครัวของฉันอย่างแท้จริง	1	2	3	4	5
80	ฉันทำตามที่คุณแม่ต้องการ (ถ้าพ่อแม่ไม่อยู่ ก็เคยทำเช่นนี้)	1	2	3	4	5
81	ฉันพยายามที่จะเข้าใจทัศนะของผู้อื่น	1	2	3	4	5

ภาคผนวก ก

ข้อที่	ข้อความ	1 ไม่ตรง เลย	2 ค่อนข้างไม่ ตรง	3 ตรงและ ไม่ตรง พอๆกัน	4 ค่อนข้าง ข้าง ตรง	5 ตรง มาก ที่สุด
82	ฉันเข้ากับผู้อื่นได้ดี	1	2	3	4	5
83	ฉันไม่ยกคพิษให้คนอื่นได้ง่าย	1	2	3	4	5
84	ในการแข่งขันเกมหนึ่งๆ ฉันอยากชนะมากกว่าแพ้	1	2	3	4	5
85	ฉันมักรู้สึกสบายดี	1	2	3	4	5
86	ฉันเล่นกีฬาและเกมไม่เก่งเลย	1	2	3	4	5
87	ฉันนอนไม่ค่อยหลับ	1	2	3	4	5
88	ฉันทำสิ่งที่ถูกต้องเกือบตลอดเวลา	1	2	3	4	5
89	บางครั้งฉันใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้อง เพื่อให้มี ความก้าวหน้ากว่าคนอื่น	1	2	3	4	5
90	ฉันมีความลำบากในการทำสิ่งที่ถูกต้อง	1	2	3	4	5
91	ฉันแก้ปัญหาต่างๆของฉันได้โดยง่าย	1	2	3	4	5
92	ฉันเปลี่ยนใจบ่อย	1	2	3	4	5
93	ฉันพยายามหนีจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นแก่ฉัน	1	2	3	4	5
94	ฉันช่วยครอบครัวทำงานบ้านในส่วนของฉัน	1	2	3	4	5
95	ฉันทะเลาะกับครอบครัวของฉัน	1	2	3	4	5
96	ฉันไม่ได้ประพฤติตัวดังที่ครอบครัวของฉันอยากให้ทำ	1	2	3	4	5
97	ฉันเห็นส่วนดีของทุกคนที่ฉันพบปะ	1	2	3	4	5
98	ฉันไม่รู้สึกรู้สึกเป็นกันเองกับผู้อื่น	1	2	3	4	5
99	ฉันรู้สึกลำบากใจที่จะพูดกับคนแปลกหน้า	1	2	3	4	5
100	นานๆครั้ง ฉันก็ผัดวันประกันพรุ่ง	1	2	3	4	5

ตอนที่ 3 ข้อมูลส่วนบุคคล โปรดกาเครื่องหมาย X ลงในช่องที่ตรงกับตัวท่าน

เพศ () ชาย () หญิง

ผลการเรียนเฉลี่ย (GPA)

() ต่ำกว่า 2.00 () 2.00-2.49 () 2.50-2.59

() 3.00-3.49 () 3.50-4.00

แผนการเรียน

() วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ () ศิลป์-คำนวณ () ศิลป์-ภาษา